

Marit Ekne Ruud
Guri Mette Vestby
Ingar Brattbakk
Bengt Andersen

Områdeløft Ammerud

Trivsel og trygghet på spill

Områdeløft Ammerud
– trivsel og trygghet på spill –

Andre publikasjoner fra NIBR:

NIBR-rapport 2010:29	Vi her på Ammerud. Fellesskap og skillelinjer i et lokalsamfunn i Groruddalen.
NIBR-rapport 2011	Midtveisevalueringen av Groruddalssatsingen (samarbeidsrapport med TØI)
NIBR-rapport 2011:19	Utviklingen av Søndre Nordstrand. Deltakelse og medvirkning fra innbyggere.
NIBR-notat 2011:101	Områdeløft Linderud/Vollebekk Bolig- og befolkningsutvikling i delbydel Linderud
NIBR-rapport 2014:11	Områdeløft Lindeberg. Å bo på Lindeberg – beboeres erfaringer med området

Publikasjonene
kan skrives ut fra
www.nibr.no

Marit Ekne Ruud
Guri Mette Vestby
Ingar Brattbakk
Bengt Andersen

Områdeløft Ammerud – trygghet og trivsel på spill –

NIBR-rapport 2016:21

Tittel: Områdeløft Ammerud. Trivsel og trygghet på spill.

Forfatter: Marit Ekne Ruud, Guri Mette Vestby, Ingar Brattbakk og Bengt Andersen

NIBR-rapport: 2016:21

ISSN: 1502-9794
ISBN: 978-82-8309-137-3 (Trykt)
978-82-8309-138-0 (Elektronisk)

Prosjektnummer: 3568

Prosjektnavn: Områdeløft Ammerud.

Oppdragsgiver: Oslo kommune, Bydel Grorud

Prosjektleder: Marit Ekne Ruud

Referat: Rapporten presenterer resultater fra en stedsanalyse på Ammerud gjennomført høsten 2016. Oppdraget var å identifisere eventuelle effekter som områdeløftet på Ammerud har hatt for befolkningen sett opp mot hovedmål og strategier, samt avdekke hvordan utviklingen har vært fra 2013 til 2016. Resultatene skal inngå som kunnskapsgrunnlag i det videre utviklingsarbeidet i bydelen og i Groruddalssatsingen 2017-2026. Hovedfunnene viser at tiltakene som er gjennomført har hatt positive virkninger. Trivsel og stolthet over stedet har økt blant befolkningen. Imidlertid er det enkelte bomiljøer som oppleves som utrygge, og som i all hovedsak handler om forhold utenfor områdeløftets mandat.

Dato: Desember 2016

Antall sider: 96

Utgiver: By- og regionforskningsinstituttet NIBR
Høgskolen i Oslo og Akershus
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 OSLO
Telefon: (+47) 67 23 50 00
E-post: post@nibr.hioa.no

Vår hjemmeside: <http://www.hioa.no/nibr>

Trykk: X-ide
Org. nr. NO 980306690 MVA
© NIBR 2016

Forord

Denne rapporten er skrevet på oppdrag fra Bydel Grorud, som ledd i Områdeløft Ammerud i Groruddalssatsingen. Rapporten er utarbeidet av forskere fra By- og regionforskningsinstituttet (NIBR) og fra Arbeidsforskningsinstituttet (AFI). Forfatterne er etnolog Marit Ekne Ruud (prosjektleder) og sosiolog Guri Mette Vestby, NIBR, og samfunnsgeograf Ingar Brattbakk og sosialantropolog Bengt Andersen, AFI. Oppdragets omfang utgjør rundt 5,5 ukesverk.

Forfatterne ønsker å takke Bydel Grorud ved Mari Tharaldsen og Cecilie Kjølnes Skar for oppdraget og all hjelp underveis. Bydelen har blant annet bidratt aktivt med å rekruttere informanter til intervjuene og stilt sine lokaler til disposisjon.

Videre ønsker vi særlig å takke alle informantene som har brukt av sin tid for å svare på våre mange spørsmål. Uten at folk stiller opp, hadde en slik studie ikke vært mulig å gjennomføre. En rekke ungdom og voksne Ammerudbeboere samt politiet på Stovner har gitt oss mange interessante fortellinger og svar, og det er dessverre bare noe av dette rike datamaterialet vi har kunne presentere og analysere i denne rapporten. Her ønsker vi også å takke våre vitenskapelige assistenter for meget verdifulle bidrag til datainnsamlingen. Hanna Breistrand, Hannah Eline Ander og Yngvild Margrete Mæhle har gjort en stor innsats under intervjuer og informantrekruttering, så takk igjen!

Oslo, desember 2016

Guri Mette Vestby
Forskningsjef

Innhold

Forord	1
Figuroversikt	4
Sammendrag.....	5
1 Innledning.....	9
1.1 Områdeløft som metode for områdeutvikling på Ammerud	9
1.2 Analytisk perspektiv og problemstillinger	11
2 Metode for datainnsamling	13
2.1 Kvantitativ metode	13
2.2 Kvalitativ metode.....	18
2.3 Rapportens innretning: fire strategier.....	20
3 Ammerud som sted – trivsel og flyttemotiver	21
3.1 Hovedinntrykk av Ammerud	21
3.1.1 Hvorfor flytte til Ammerud?	23
3.1.2 Hva er det beste med Ammerud? Hvorfor bli?	24
3.1.3 Hvorfor flytte fra Ammerud?	26
4 Strategi: Medvirkning og levekår	30
4.1 Borettslagsamarbeid.....	30
4.2 Folkehelse i barnehagene	32
4.3 Friskliv på Ammerud.....	34
4.4 Deltakelse – fritidsaktiviteter og lokale lag og organisasjoner	35
5 Strategi: Fysisk rom med hjerte	43
5.1 Hvilke tiltak er gjennomført?	43
5.2 Beboernes erfaringer med områdeløft	44
5.3 Trivsel og stedstilhørighet blant ungdom.....	45
5.4 Beboernes opplevelse av trygghet og utrygghet	48
5.5 Sosiale miljøproblemer bidrar til utrygghet	54
5.6 Ammerud sett fra politiets ståsted.....	57
6 Strategi: Omdømmebygging og stedsidentitet	61

6.1	Stedsidentitet på Ammerud	62
7	Strategi: Samarbeid på tvers	66
7.1	Samarbeid på tvers	66
7.2	Aktivitet og ung ledelse	68
8	Hovedfunn: I hvilken grad har områdeløft bidratt til at beboerne opplever endringer på Ammerud?.....	69
8.1	Positive tendenser	70
8.2	Negative tendenser - forhold som det bør settes videre søkelys på.....	77
8.3	Refleksjoner til slutt	80
	Litteraturliste	82
	Vedlegg 1.	84

Figuroversikt

Figur 2.1: .. Informasjonsskriv/flyer som ble delt ut til potensielle respondenter.	14
Figur 2.2: .. Kart over Ammerud delbydel med grunnkretser.....	17
Figur 2.3: .. Botid på Ammerud. Andel av alle respondenter (N=790)...	18
Figur 3.1: .. Totalinntrykk av Ammerud. Andel av alle respondenter (N=791).	22
Figur 3.2: .. Motiver for å flytte til Ammerud. Respondentene ble bedt om å velge de tre viktigste årsakene. Andel av alle respondenter som har flyttet til Ammerud (ikke bodd der hele livet) (N=694).	23
Figur 3.3: .. Hva er det beste ved å bo på Ammerud. Respondentene ble bedt om å velge de tre viktigste faktorene. Andel av alle respondentene (N=792).....	25
Figur 3.4: .. Årsaker til å flytte fra Ammerud. Flere valg mulig. Andel av dem som oppgav at de ønsker å flytte (N=118).....	28
Figur 4.1: .. Deltakelse i fritidsaktiviteter og organisasjoner. Andel av alle respondenter (N=792).	38
Figur 4.2: .. Barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter og organisasjoner rapportert fra foreldrene. Andel av alle respondenter med hjemmeboende barn under 18 år (N=348).	40
Figur 5.1: .. Beboernes følelse av trygghet på Ammerud i 2013 og 2015. Andel av alle respondenter (N=251 i 2013, N=791 i 2016).	48
Figur 5.2: .. Spørsmålet gikk til alle som oppgav at det forekom at de følte seg utrygge på Ammerud (N=460).	50
Figur 5.3: .. Spørsmålet gikk til alle som oppgav at det forekom at de følte seg utrygge på Ammerud. (N=460)	53
Figur 6.1: .. Påstander om mulige endringer av Ammerud som nabolag de siste årene. Andel av alle respondenter (N=791).	64

Sammendrag

Marit Ekne Ruud, Guri Mette Vestby, Ingar Brattbakk og Bengt Andersen
Områdeløft Ammerud – trivsel og trygghet på spill.

NIBR-rapport 2016: 21

Rapporten presenterer resultater fra en stedsanalyse på Ammerud gjennomført høsten 2016. Oppdraget var å identifisere eventuelle effekter som områdeløftet på Ammerud har hatt for befolkningen sett opp mot hovedmål og strategier, samt avdekke hvordan utviklingen har vært fra 2013 til 2016. Resultatene skal inngå som kunnskapsgrunnlag i det videre utviklingsarbeidet i bydelen og i Groruddalssatsingen 2017-2026. I årene 2010 og 2013 ble det gjennomført henholdsvis en kvalitativ stedsanalyse og en kvantitativ analyse av Ammerud. Funnene fra disse to undersøkelsene dannet grunnlag for innretningen på tiltakene i områdeløftet de siste årene.

Hovedmålet med områdeløftet er å gjøre Ammerud kjent som et lokalsamfunn hvor det er godt å bo og være for alle, med en raus, stolt, trygg og aktiv lokalbefolkning. Delmål er å styrke stedsidentiteten og bidra til økt medvirkning, bedre levekår og trivelige fysiske omgivelser. En viktig del er å støtte opp under bydelens folkehelsearbeid og ha et målrettet arbeid mot barn og unge. Bydelens valg og utforming av strategier og tiltak i arbeidet med områdeløft tolker vi som et grunnleggende ønske om å styrke beboernes trivsel og trygghet. Det er dette som står på spill og som innsatsen på ulike måter er rettet inn mot.

Vi har benyttet både kvalitative og kvantitative metoder. De kvalitative dataene består av gruppeintervjuer med beboere, aktører innen det frivillige organisasjonslivet, tjenesteapparatet i bydelen, samt en egen ungdomsgruppe. I tillegg ble politiet på Stovner intervjuet. Dessuten hadde vi befaringer rundt i området. Den kvantitative delen består av en nettbasert survey som ble sendt ut til alle beboerne på Ammerud. 792 personer svarte på

undersøkelsen, noe som er dobbelt så mange som i surveyen fra 2013.

Positive stedsbilder.

Vårt hovedbudskap er at Ammerudbefolkningen i stor grad rapporterer om trivsel i sitt nærmiljø. De aller fleste beboere har også et godt totalinntrykk av stedet sitt, det vil si at det interne stedsbildet er positivt. Syv av ti svarer at de ikke har noen planer om å flytte og de fleste ønsker å bli boende. Ammerud har fått fysiske nyanlegg og utbedringer, som for eksempel tunnelen med klatreveggen, det utendørs aktivitetsanlegget Ammerudgymmen, renovering og nybygging på Ammerudhellinga både med aktivitetshus, utendørs scene, uteområder og ballbane, samt Grorudparken. I tillegg kommer fysisk opprusting av blokker og uteområder rundt. Dette er steder som nå både øker trivsel, gjør beboerne mer stolte av stedet sitt og har gitt dem noe å vise frem til besøkende.

Økt stolthet.

Stoltheten over å bo på Ammerud har økt. Særlig er ungdom blitt stoltere av stedet. Funnene viser også at ungdom har et bedre inntrykk av stedet enn øvrige aldersgrupper; hele 85 prosent av de unge oppgir at totalinntrykket er bra eller veldig bra. Dette er dessuten en klar forbedring fra 2013.

Økt trygghet generelt, men utfordringer i enkelte bomiljøer.

Opplevelse av trygghet generelt i nærmiljøet har økt sammenlignet med for tre år siden. Men svarene er ikke entydige: det er færre som melder om at de *aldri* føler seg utrygge sammenlignet med tidligere, men samtidig flere som *sjelden* føler seg utrygge og færre som *ofte* føler seg utrygge. Utryggheten er for en del beboere forbundet med sosiale miljøproblemer som følge av en opphoping av mange kommunale leiligheter der det bor personer med alvorlige rus- og psykiatriproblemer. Enkelte har uforutsigbar adferd og oppleves som truende og skremmende, særlig av de unge. Dette skaper både uro og utrygghet. Informantintervjuene gav konkrete beskrivelser av hva dette dreide seg om og det kom frem til dels sterke historier fra beboere om hendelser i sin egen oppgang og der barn blir skadelidende. Denne utryggheten er hovedsakelig knyttet til blokkområdene.

Lys i gangveier og underganger bidrar til økt trygghet og økt bruk, men behov for bedre belysning flere steder.

I 2013 var opplevelsen av utrygghet fra beboerne grunnet i blant annet manglende lys på gangveiene, og mye forsøpling i nærmiljøet. Dataene fra 2016 viser at manglende lys i gangveiene fortsatt regnes som en stor utfordring tross tiltakene som er iverksatt. Fokusgruppeintervjuene med ulike type informanter etterlot likevel et klart inntrykk av at det ble opplevd som en svært positiv forbedring at det var blir mer lys på gangveier, plasser og i underganger.

Vellykket kobling av fysisk og sosiale prosjekter.

Dette ser vi i *frisklivsatsingen* der de fysiske anleggene har vært en klar styrking av nærmiljøkvaliteter. Funnene viser at de nye anleggene har ført til økt fysisk aktivitet ute i nærrområdene. Vi finner også at holdningene har endret seg ved at særlig flere innvandrerkvinner går turer i skogen. Skogen ble tidligere ansett som farlig. Andre årsaker til suksess er at beboere har fått mer kunnskap om nærmiljøenes kvaliteter og muligheter.

Vellykket satsing på barn og unge

Barnehagebarn og deres familier får økt fokus på sunt kosthold og familiene tar i bruk uteområdene på nye måter. Dette viser funn fra tiltaket «*Folkebelse i barnehagen*», som blant annet har bestått i ansettelse av 20 idrettspedagoger i bydelen. Det er mer liv i Grorudparken etter at den ble satt i stand, Ammerudgymmen brukes også utenom barnehagetiden, skidager og skøytedager er gradvis blitt mer populære også for familier med innvandrerbakgrunn. Utlån av og informasjon om utstyr har bidratt til å senke terskelen. Barn og unge trekker foreldrene med seg. *Ammerudhellinga 47* er i ferd med å bli et utendørs- og innendørs samlingspunkt. Arbeidet med å ruste opp huset *Ammerudhellinga 47* startet i 2014, med utgangspunkt i blant annet medvirkning fra en ungdomskonferanse. Huset benyttes både av Ungdomsklubben, Åpen barnehage og flere ungdomsprosjekter. Dessuten er det møtelokaler. Basketballbane, nye plener og sittebenker, beplantning og belysning er kommet på plass. Det er dessuten bygget et nytt bygg; en lav stor scene med tak og tilstøtende uteboder- eller rom. Selv om Ungdomsklubben (*Ammerudklubben*) er et populært sted, tiltrekkes også stedet av kriminelle ungdom fra andre nabolag i Groruddalen, ifølge politiet.

Det at de mindre lovlydige ungdommene fra andre steder i Groruddalen kommer til Ammerud, gir noen utfordringer for nærmiljøet der.

Søkelys også på eldre? Både områdeløft og Groruddalssatsingen i sin helhet har hatt særlig fokus på barn og unge. Det gjenspeiles både i strategiene og tiltakene som er satt i gang. I denne undersøkelsen fikk vi imidlertid tilbakemeldinger fra de eldre på Ammerud at de føler seg oversett i områdeløftet og ikke så godt ivaretatt som de kunne ønske. De samme erfaringene har vi sett i andre områdeløft. Fordi satsingen i stor grad har hatt andre befolkningsgrupper i søkelyset har mange eldre ikke funnet «sin plass» på lokale møtesteder, og ensomhet og isolasjon har økt.

Opplevelse av endringer kan skyldes andre forhold enn områdeløft. Det er ikke nødvendigvis slik at innbyggerne opplever det som skjer av endringer i området som resultat av områdeløftet. Det er også viktig å påpeke at eventuelle positive endringer som beboerne har opplevd i løpet av perioden ikke nødvendigvis skyldes tiltak i områdeløftet alene. Det kan dreie seg om iverksatte tiltak i nærområdene spesielt eller Groruddalen generelt, både i regi av Groruddalssatsingen men også iverksatt innenfor det ordinære tjenesteapparatet, og som kan gi positive *synergieffekter* til andre områder. Vi opplever for øvrig at de ekstrainsatsene som følger av områdeløft lett blir oppfattet som normaltilstand, dvs. at beboerne blir vant med at forslag og ideer til tiltak og utbedringer relativt lett kan realiseres. Dersom eller når satsingen opphører vil dette antakelig innebære et mye strammere mulighetsrom.

Målkonflikter. Det kan fremstå som et paradoks at det brukes store summer til tiltak som skal bidra til trygge og gode oppvekstforhold til barn i bomiljøene på den ene siden, samtidig som kommunale foretak som drifter utleieboligene i for liten grad prioriterer vedlikehold og bydelene som skal bosette vanskeligstilte beboere og følge opp disse, ofte ikke har nok ressurser til beboere som trenger hjelp. Så lenge beboere som har behov for til dels tett oppfølging ikke får tilstrekkelig hjelp, vil det være vanskelig å få til trygge og gode oppvekstforhold i barnas nærmiljø.

Staten og Oslo kommune går nå inn med ti nye år til Groruddalssatsingen der det skal satses på blant annet nærmiljø og levekår. Denne type målkonflikter er forhold som er svært viktig å ta tak i, der blant annet større samarbeid og samspill mellom etater må prioriteres.

---

1 Innledning

1.1 Områdeløft som metode for områdeutvikling på Ammerud

Områdeløft Ammerud er en del av Groruddalssatsingen i Bydel Grorud. Arbeidsmetoden er en ekstraordinær tverrfaglig innsats i områder med sosiale, fysiske og levekårsmessige utfordringer. I områdeløft jobbes det etter en prosjektmetodikk organisert som et program der forskjellige sosiale og fysiske prosjekter er inkludert, og der hensikten er å få til en positiv utvikling gjennom en helhetlig tilnærming.

Bakgrunn

Områdeløft Ammerud startet i 2011 og sluttføres i løpet av 2016. I årene 2010 og 2013 ble det gjennomført både en kvalitativ stedsanalyse og en kvantitativ analyse av Ammerud. Den *kvalitative stedsanalysen* fikk frem ulike beboergruppers erfaringer med området gjennom intervjuer og samtaler. Analysen tok for seg temaer knyttet til oppvekstvilkår og levekår, sosiale forhold og boligforhold, samt fritids- og kulturliv. I tillegg ble områdets omdømme belyst med beboernes vurderinger av området, samt at rapporten avdekket statistiske forskjeller mellom delbydelene (NIBR: Vestby og Johannessen 2010). Den *kvantitative studien* fra 2013 var en nullpunktsanalyse bestående av en analyse av levekårsindikatorer og boligpriser, samt en spørreundersøkelse av stedets bruk og omdømme (Cowi 2013). Analysen ble gjennomført som nettbasert undersøkelse både til befolkningen i området og til elever på Apalløkka ungdomsskole med eget spørsmålssett tilpasset elevene.

Funnene fra disse to undersøkelsene dannet grunnlag for innretningen på tiltakene i områdeløftet de siste årene. Denne

rapporten tar også utgangspunkt i funnene fra disse to analysene, der vi har utformet vår datainnsamling med bakgrunn i disse.

Bakgrunnen for valg av området var store forskjeller i bokkvalitet og levekår blant de 7400 innbyggerne på Ammerud. Hovedutfordringene dreide seg også om opplevelse av utrygghet, særlig blant ungdom, dårlig omdømme, manglende samhandling på tvers av grupper og organisasjoner, samt stor ulikhet i helse.

Trivsel og trygghet på spill

Hovedmålet med områdeløftet er å gjøre Ammerud kjent som et lokalsamfunn hvor det er godt å bo og være for alle, med en raus, stolt, trygg og aktiv lokalbefolkning. Delmål er å styrke stedsidentiteten og bidra til økt medvirkning, bedre levekår og trivelige fysiske omgivelser. En viktig del er å støtte opp under bydelens folkehelsearbeid og ha et målrettet arbeid mot barn og unge.

Bydelens valg og utforming av strategier og tiltak i arbeidet med områdeløft tolker vi som et grunnleggende ønske om å styrke beboernes trivsel og trygghet. Det er dette som står på spill og som innsatsen på ulike måter er rettet inn mot. Det er en type innsats som kontinuerlig må holdes oppe fordi målsettingene alltid vil være aktuelle; enten fordi det er en lang vei å gå for å få til forbedringer eller fordi en må sørge for at vellykkede resultater ikke svekkes eller forringes. Trivsel og trygghet som en grunnleggende kvalitet er derfor alltid på spill.

Bydelen utarbeidet følgende fire strategier for å bringe området mest mulig effektivt fra utfordringer og frem mot de overordnede målene. Strategiene ble utarbeidet i samarbeid med lokale aktører.

Omdømme og stedsidentitet

- Effektmål: Oslos befolkning har en oppfatning av Ammerud som et lokalsamfunn der det er godt å bo og være for alle. Ammeruds positive kvaliteter slik de oppleves av lokalbefolkningen er styrket og synliggjort.

I denne strategien jobbes det med omdømmebygging og aktiviteter som fremmer stedsidentiteten på Ammerud. Dette skjer på bakgrunn av kartlagte kvaliteter man er stolte av på Ammerud, og som man vil synliggjøre.

Medvirkning og levekår

- Effektmål: nye og styrkede arenaer for fellesskap og økt lokal kompetanse gjøre at befolkningen på Ammerud opplever det som meningsfylt å delta i lokalsamfunnet sitt.

I denne strategien jobbes det for bedre levekår og utjevning av sosiale forskjeller gjennom kunnskapsheving og demokratiforståelse.

Fysiske rom med hjerte

- Effektmål: På Ammerud kan man være aktiv i et godt og trygt fysisk miljø som inspirerer til fellesskap.

I denne strategien jobbes det med opprusting av Ammeruds mest utsatte fysiske rom for et tryggere og mer aktivt Ammerud.

Samarbeid på tvers

- Effektmål: på Ammerud samarbeider aktører om «Kultur for alle» gjennom både organiserte og uorganiserte aktiviteter. Samarbeidet styrker deltakelse og de positive fortellingene om Ammerud som et godt sted å bo og være for alle.

I denne strategien jobbes det med kultur og idrett som arenaer der man kan skape møteplasser på tvers og legge til rette for samlende aktiviteter. Dette bidrar også til profilering av Ammerud.

1.2 Analytisk perspektiv og problemstillinger

Vi har som utgangspunkt et perspektiv på sted som en kombinasjon av fysiske og sosiale dimensjoner. Det innebærer at det fysiske stedet Ammerud er konkret og geografisk avgrenset, men langt fra en objektiv størrelse. Steder oppleves forskjellig avhengig av hvem du er, erfaringsbakgrunn og identitet og livsfase, samt hvilke verdier og preferanser en har. Dessuten er stedsopplevelsen knyttet til egne behov og bruken av stedet. Ammerud kan derfor oppleves forskjellige av forskjellige personer. Ammerud som sosialt sted handler om at det for mange mennesker er arena for sosiale relasjoner, møtepunkter og samhandling med alt fra nære venner til folk en treffer i foreningslivet eller på ballplassen utenfor blokka. Løse og

langvarige, faste og tilfeldige sosiale møter og samspill har betydning for hvordan folk trives og føler tilhørighet til stedet.

Vårt analytiske utgangspunkt er derfor ikke bare å se Ammerud som et fysisk sted, men også å se Ammerud gjennom de sosiale relasjonene som finnes i nærmiljøet. Områdeløftets strategier og tiltak kan ses i lys av at de forsterker eller svekker ulike sosiale bånd mellom mennesker. Dette har betydning for folks trivsel, trygghet og mentale helse. I områdeløftene har man erkjent at man i liten grad kan gjøre noe med grunnleggende levekårsproblemer, men man kan styrke innbyggernes livskvalitet ved fysiske og sosiale tiltak i nærmiljøene.

Hensikten med denne rapporten er å identifisere eventuelle effekter som områdeløftet på Ammerud har hatt for befolkningen sett opp mot hovedmål og strategier, samt avdekke hvordan utviklingen har vært fra 2013 til 2016. Resultatene skal inngå som kunnskapsgrunnlag i det videre utviklingsarbeidet i bydelen og i Groruddalssatsingen 2017-2026.

Rapporten besvarer to problemstillinger:

1. Hvilken effekt har områdeløftet hatt for befolkningen på Ammerud, sett opp mot hovedmålet og de ulike strategiene som områdeløftet har jobbet etter?
2. Hvordan har utviklingen vært fra nullpunktmålingen i 2013 frem til måletidspunktet i 2016?

---

2 Metode for datainnsamling

I analysen har vi brukt både kvantitativ og kvalitativ metode. Den kvantitative metoden ble valgt for å følge opp en survey fra 2013 og påvise eventuelle effekter av områdeløft med svar fra flest mulig beboere på Ammerud, mens den kvalitative tilnærmingen ble valgt for å få nærmere kunnskap om hvordan eventuelle endringer erfares fra et lite utvalg beboere, organisasjoner og tjenesteytere i bydelen.

2.1 Kvantitativ metode

Den kvantitative delen består av en nettbasert spørreundersøkelse til befolkningen, lignende den undersøkelsen som ble gjennomført i 2013 (Cowi 2013). Flere av spørsmålene er like spørsmålssettene fra 2013. Imidlertid har det gått tre år siden målingen, og det har vært viktig å fange opp erfaringer og synspunkter på eventuelle andre endringer som har skjedd i området. Derfor har vi sett det som en fordel å utarbeide og revidere spørsmålsutformingen i samarbeid med Bydel Grorud (se spørreskjema i vedlegg).

I kravspesifikasjonen ble det etterspurt hvordan høy svarprosent i den nettbaserte undersøkelsen kunne ivaretas på best mulig måte. Erfaringen fra nullpunktsanalysen i 2013 viste at de i første omgang fikk svært lav svarprosent, og at særlig befolkningen med innvandrerbakgrunn og eldre beboere var svakt representert. Selv om det ble lagt lapper om undersøkelsen i postkassene, med henvisning til nettsider, og skjemaene ble oversatt til flere språk var det mange som ikke responderte. For å få opp svarprosenten ble lokal ungdom engasjert for å gå rundt til borettslagene. De ble utstyrt med nettbrett og førte inn svar fra beboere som de oppsøkte. Dette siste tiltaket gav flere svar.

Vi drøftet også bruk av lokale krefter til informantrekruttering, men vurderte det dit hen at dette kunne ha visse etiske utfordringer. For å øke antall respondenter rekrutterte vi i stedet tre «utenforstående» vitenskapelige assistenter. Sammen med Brattbakk og Andersen stod de i morgenrushet på T-banestasjonene Ammerud og Grorud; gikk rundt i nærmiljøet (blant annet i Grorudparken) og oppsøkte folk hjemme ved å ringe på dørene (særlig i blokkene). Folk fikk utdelt et informasjonsskriv om surveyen og ble bedt om å gå inn på nett for å svare (se illustrasjon 1 under). Samtlige husstander i bydelen mottok dessuten informasjonsskriv om undersøkelsen i postkassene.

Figur 2.1: *Informasjonsskriv/flyer som ble delt ut til potensielle respondenter.*

Si din mening om hvordan det er å bo på Ammerud!

Hvordan trives du på Ammerud? Hva er bra og hva kan bli bedre? Har du opplevd noen endringer de siste årene? Svarene dine er viktig for oss og vil påvirke hvordan bydelen jobber framover. Svarene behandles anonymt. Fortell gjerne andre beboere på Ammerud om undersøkelsen!

Det tar **kun 5 minutter** og du kan svare via **mobiltelefon** eller **PC**.

Ved å svare deltar du i trekningen av 5 gavekort.

- **Delta ved å gå inn på nettsiden: aktivigrorud.com/ammerud**
- **Eller bruk QR-koden under:**

Spørsmål? Kontakt Bydel Grorud på e-post: mari.tharaldsen@bgr.oslo.kommune.no

norsk – engelsk – polski – somali – tyrkisk/türk – farsi/فارسی – arabisk/العربية – urdu/اردو

De fleste vi henvendte oss til var positive og sa at de ville besvare undersøkelsen. Vi har dessverre ikke nøyaktige data på hvor mange ekstra vi fikk rekruttert gjennom denne strategien. Siden vi også hadde med oss nettbrett, kunne vi også hjelpe folk til å svare på stedet. Dette var en noe omstendelig prosess (å fylle ut skjemaet tok rundt 15 minutter per respondent) og det ble derfor avgjort at dette først og fremst skulle gjøres av assistentene når de oppsøkte beboere hjemme. Totalt var vi ute i felten i fire dager. Lokalavisen Akers Avis Groruddalen hadde også et oppslag om vårt arbeid, det ble videre informert om undersøkelsen på bydelens sider på Facebook – begge disse informasjonstiltakene kan ha bidratt til at

folk fikk kjennskap til og deretter valgte å gå inn på nett for å svare på spørsmålene.

Etter at undersøkelsen hadde vært ute på nettet noen dager, ble vi klar over at personer med innvandrerbakgrunn samt eldre var underrepresenterte og vi brukte derfor litt ekstra tid på å få personer fra disse to kategoriene til å svare på de medbragte nettbrettene da vi gikk i blokkene. Andre beboere fikk i stor grad informasjonsskrivet og en oppfordring til å selv svare på undersøkelsen på mobil, nettbrett eller PC.

Vi tok videre feltnotater underveis da flere beboere hadde flere interessante ting å fortelle oss i tillegg til det de eventuelt formidlet via det elektroniske spørreskjemaet. Også dette kvalitative datamaterialet (fra feltnotatene) trekker vi på i analysen.

Om surveyen: representativitet og svarprosent

817 personer har besvart undersøkelsen, og av disse måtte vi forkaste svarene fra 25 personer som enten var for unge (under 13 år) eller ikke bodde på Ammerud. Dermed stod vi igjen med 792 *respondenter* i alderen 13 – 90 år som utgjør *12,5 prosent* av de 6 6350 beboerne i denne aldersgruppen på Ammerud. Sammenlignet med 2013-undersøkelsen hvor svarprosenten var på 5,7 prosent er dermed svarprosenten i denne undersøkelsen dobbelt så høy.

Tross denne bedringen i svarprosent er det all grunn til å tolke både funn fra 2016-undersøkelsen, og endringer i perioden 2013-2016, med varsomhet siden de som har svart representerer en såpass liten andel av befolkningen i området.

Nedenfor går vi gjennom noen sentrale kjennetegn ved respondentene, undersøkelsens representativitet og vektning etter visse variabler. For ytterligere detaljer se vedlegg.

Beboere etter alder og etnisk bakgrunn

Når vi sammenligner fordelingen etter alder og etnisk bakgrunn mellom alle beboerne på Ammerud og dem som har besvart surveyen finner vi at noen grupper er overrepresentert mens andre er underrepresentert. Blant annet er eldre over 67 år og personer med innvandrerbakgrunn underrepresentert. For å bøte på dette har vi vektet svarene etter alder og etnisk bakgrunn, noe som også ble gjort i undersøkelsen fra 2013.

47,5 prosent av beboerne på Ammerud er innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre¹. Disse omtales som beboere med innvandrerbakgrunn i rapporten. Innvandrerbefolkningen har sin bakgrunn fra svært mange land. Det er altså stor spredning, og ingen grupper er dominerende. De fem enkeltlandene som er sterkest representert er Pakistan (8,3 %), Sri Lanka (5,3 %) Somalia (3,3 %), Polen (2,3 %) og Etiopia/Eritrea (2,3 %), mens andelen fra de nordiske landene samlet utgjør kun 1,4 prosent.

Andelen med innvandrerbakgrunn er høyere blant barn og unge. Blant målgruppen for surveyen (13-90 år) er derfor andelen med innvandrerbakgrunn noe lavere enn for hele befolkningen og utgjør 45,4 prosent. Blant de som deltok i surveyen var andelen med innvandrerbakgrunn noe lavere, på 29,5 prosent. Totalt har personer med bakgrunn fra 51 nasjoner besvart undersøkelsen.

Avgrensing av Ammerud områdeløft og boligtyper

Områdeløftet på Ammerud retter seg mot delbydel Ammerud som består av de fire grunnkretsene Ammerudskogen (4002), Ammerud (4003), Ammerudgrenda (4015) og Ammerudkollen (4016) (se figur 2.2). Kjerneområdet for innsatsen er blokkområdene som hovedsakelig ligger i grunnkretsene Ammerud (4003) og Ammerudkollen (4016).

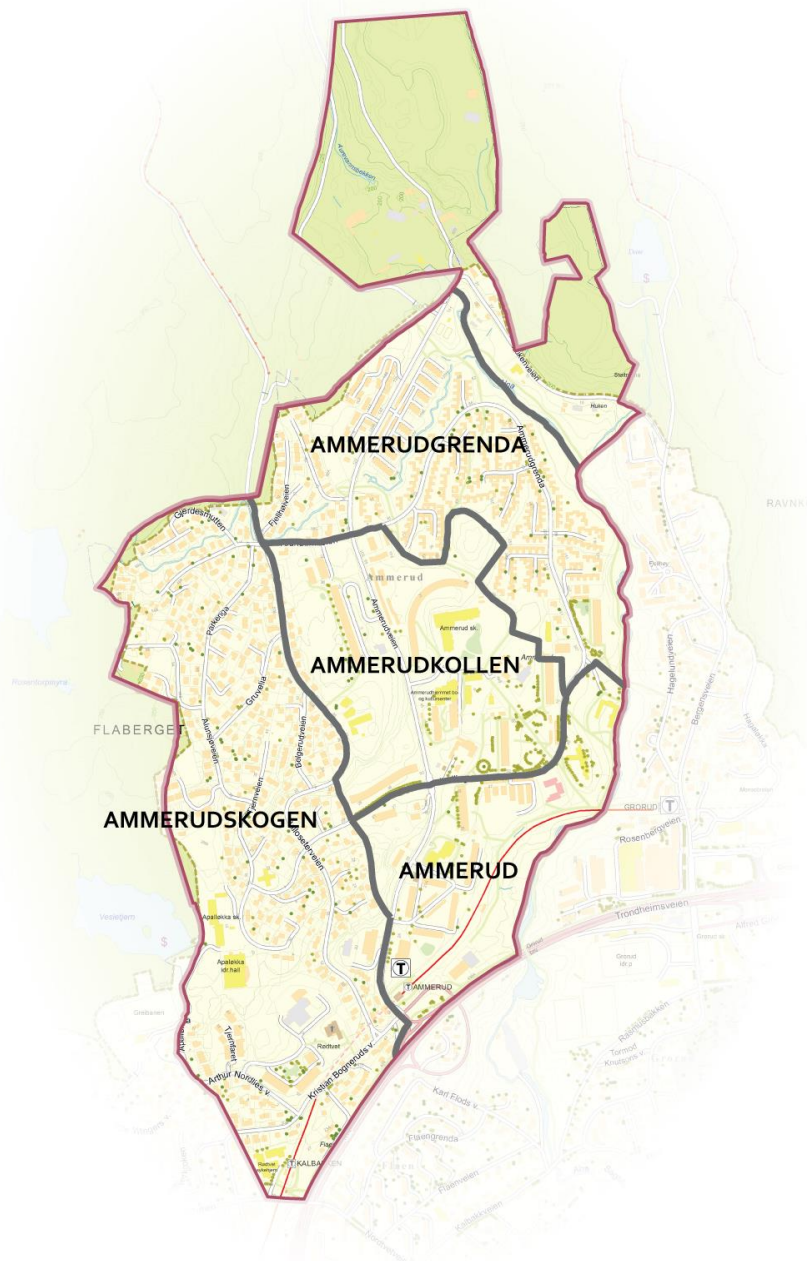
Totalt er det 3107 boliger på Ammerud, hvorav 2002 – om lag to av tre – er blokkleiligheter². Blokkleilighetene er som nevnt konsentrert i grunnkretsene Ammerudkollen hvor halvparten av dem befinner seg, og Ammerud hvor vi finner en av fire. Ammerudskogen er dominert av eneboliger og tomannsboliger/rekkehus, mens i Ammerudgrenda er atriumshus den vanligste boligtypen.

---

¹ Bygger på analyser av tall fra statistikkbanken til Oslo kommune: <http://statistikkbanken.oslo.kommune.no/webview/>

² Bygger på analyser av tall fra statistikkbanken til Oslo kommune: <http://statistikkbanken.oslo.kommune.no/webview/>

Figur 2.2: Kart over Ammerud delbydel med grunnkretser.

Det er fem store borettslag på Ammerud som utgjør det aller mest av blokkbebyggelsen, og som samtidig utgjør områdeløftets kjerneområde. Oppslutningen om surveyen var god fra disse
NIBR-rapport 2016:21

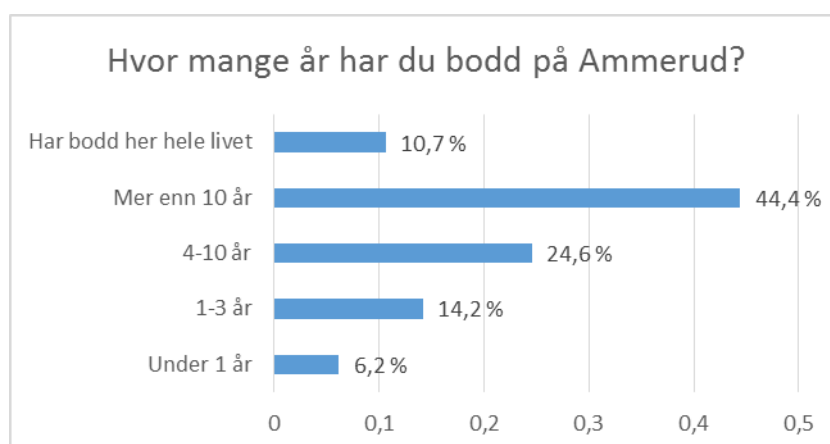
boligene. Når vi beregner antall svar i surveyen i forhold til antall boliger i disse fem borettslagene, ligger andelen i gjennomsnitt på 23 prosent.

Selv om oppslutningen var relativt god for blokkområdene var den enda bedre for eneboligene og de andre småhustypene (rekkehus, tomannsboliger og atriumshus).

Respondentenes botid

For å få et inntrykk av hvor godt respondentene kjenner nærområdet sitt og hvor lang fartstid de har på Ammerud har vi spurt om botid. Vi ser av figur 2.3 at godt over halvparten har hatt en langvarig tilknytning til området. De har enten bodd der hele livet eller i mer enn ti år, mens om lag 20 prosent har bodd der relativt kort (inntil 3 år).

Figur 2.3: *Botid på Ammerud. Andel av alle respondenter (N=790).*

2.2 Kvalitativ metode

I den kvalitative delen av undersøkelsen har hovedfokuset vært å gå nærmere inn på beboeres og lokale aktørers erfaringer om eventuelle endringer som har skjedd på Ammerud i løpet av perioden med områdeløft. Her har vi vært ute etter både positive endringer og forbedringer, men også eventuelle negative eller mindre heldige utilsiktede endringer. I intervjuguiden har vi tatt

---

utgangspunkt i strategiene og tiltakene i områdeløftet på Ammerud.

Erfaringene er innhentet gjennom fire fokusgruppeintervjuer. Bydelen var behjelpelig med å skaffe aktuelle informanter og møterom. Vi har intervjuet representanter fra følgende utvalgte grupper:

Med beboere

Vi ønsket å gjennomføre fokusgruppeintervju med beboere i ett borettslag som har ulik sammensetning av beboere, og fra det samme området der det i forrige undersøkelse ble avdekket stor grad av utrygghet. Vi samlet åtte beboere fra det samme borettslaget til gruppeintervju. Beboerne representerer både unge og eldre, etnisk norske og beboere med innvandrerbakgrunn.

Med aktører fra organisasjonslivet

Det var fire personer fra organisasjonslivet i bydelen som tok seg tid til en samtale med oss. Hensikten med å samle denne gruppen var både å få erfaringer fra området sett fra deres ståsted, og å mer spesifikt belyse samarbeid på tvers. Disse aktørene har mye erfaringer og lokalkunnskap med arbeid for fellesskapet og for å styrke sosiale aktiviteter og møteplasser. Vi har også belyst hvordan de har erfart både sin egen innsats og ulike samarbeidsrelasjoner i tiltakene innen de ulike strategiene som det er jobbet innenfor. Dette inkluderer spørsmål om samarbeid internt innen frivilligheten, men på tvers av grupper eller foreninger, har økt.

Med tjenesteapparatet i bydelen

Denne fokusgruppen består av seks kommunalt ansatte som representerte områdeløft, bydelens folkehelsesatsing, satsing på barn og unge, samt nærmiljø- og bomiljøoppfølging. Formålet var spesielt å belyse eventuelle effekter inn mot bydelens ordinære tjenester, samt få frem erfaringer med området mer generelt. Disse informantene ga også verdifull kunnskap om levekår og sosiale forskjeller og hadde i stor grad et helhetlig blikk på området. Dette betyr at de kunne se sitt eget arbeidsfelt inn i en større helhet av innsatser og av lokale betingelser.

Med ungdom

Det har også vært viktig å få ungdommens positive og negative erfaringer med å vokse opp i dette området. Fra studien «Vi her på Ammerud» fant vi at ungdom også var spesielt opptatt av det eksterne omdømmet som de erfarte eksisterte om Ammerud. Også her har det vært mest relevant å benytte fokusgrupper. Totalt dukket det opp fire unge beboere til kveldsintervjuet. Alle fire var jenter. To var 15 år og to var 17 år. De fire ungdommene har bodd hele livet på Ammerud og kjenner området godt. Bortsett fra en som går på videregående i sentrum, går alle på skole i nærheten.

Det er åpenbart at fokusgruppeintervjuene ikke gir et representativt bilde av ungdommenes Ammerud. At det ikke var noen gutter som deltok, gjør også at det som kommer frem i analysen har en viss kjønnsmessig slagside.

Fordi trygghet er et viktig tema i områdeløftet på Ammerud, noe som også gjenspeiles i målformuleringen, har vi i tillegg intervjuet en representant for politiet for å få deres oppfatninger av området, og for å ivareta et utenfrablikk. Ser politiet noen endringer i området de senere årene, ev hvilke?

2.3 Rapportens innretning: fire strategier

I rapporten har vi valgt å følge områdeløftets innretning der kapitlene er delt inn etter de *fire strategiene* som områdeløftet har jobbet etter, som fire case. Funnene fra intervjumaterialet, den erfaringsbaserte delen av arbeidet, og funnene fra spørreundersøkelsen presenteres i disse kapitlene. Case-studiemetoden har gjort det mulig å studere på hvilke måter områdeløft er i inngrep med de delene av omgivelsene som løftet ønsker å påvirke, og som kan gi svar på om hovedmålet er nådd. Foran disse kapitlene har vi imidlertid først en presentasjon av beboernes generelle erfaringer med Ammerud som sted, og eventuelle flyttemotiver.

I sluttkapitlet drøftes funnene i forhold til problemstillingene der vi spør om områdeløft har hatt noen form for effekt og i så fall hvilke. I dette kapitlet drøftes også eventuelle synergieffekter og ikke intenderte effekter av tiltakene.

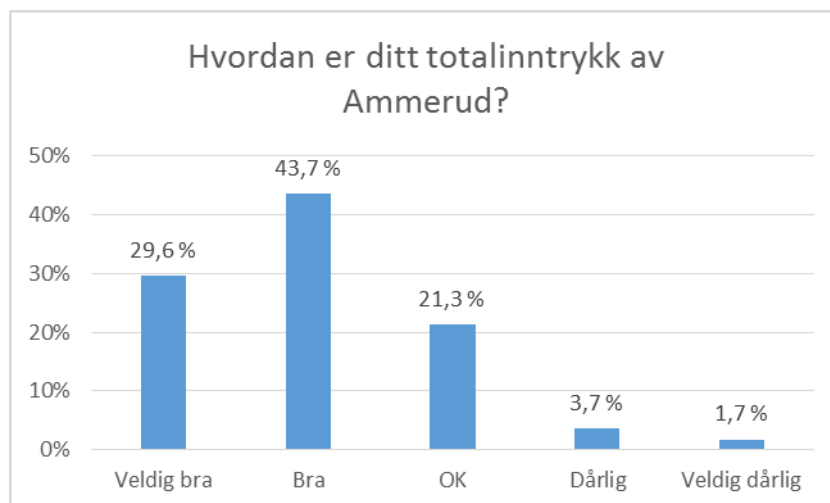
3 Ammerud som sted – trivsel og flyttemotiver

Før vi i resten av rapporten presenterer funn ut fra strukturen til de fire strategiene for områdeløftet vil vi innledningsvis trekke fram noen overordnede funn fra surveyen til beboerne på Ammerud. Hvordan ser de på stedet sitt? Hva er det samlede inntrykket av hjemstedet deres? Hva var de viktigste grunnene til at de en gang valgte å flytte til Ammerud og hvilke steds kvaliteter setter de ekstra pris på i dag? Hvilke grupper ser for seg å bli boende i lang tid fremover? Hvilke grupper vurderer å flytte, og hvilke årsaker oppgir de for dette? Samlet sett gir dette en god bakgrunnsforståelse for Ammerud som sted og de mer detaljerte funnene som kommer i de påfølgende kapitlene. Vi sammenholder en del av funnene med den tilsvarende undersøkelsen fra 2013 (Cowi 2013).

3.1 Hovedinntrykk av Ammerud

Som tidligere studier også har vist gir de aller fleste beboerne uttrykk for at de liker seg godt på Ammerud og at de har et godt totalinntrykk av stedet sitt. Figur 3.1 viser at 73,3 prosent har et veldig bra eller bra inntrykk av Ammerud. Mens kun om lag 5 prosent uttrykker at inntrykket er dårlig eller veldig dårlig. På dette spørsmålet er det svært liten endring fra 2013.

Figur 3.1: *Totalinntrykk av Ammerud. Andel av alle respondenter (N=791).*

Mønsteret er relativt stabilt når vi splitter på ulike grupper etter boform (blokk/annet), etnisitet og kjønn, men noen mindre forskjeller trer frem. Kvinner og personer med innvandrebakgrunn har et litt mindre positivt inntrykk av Ammerud enn gjennomsnittsbeboeren i 2016, og dette er en ny tendens siden 2013 hvor disse to gruppene i liten grad skilte seg ut.

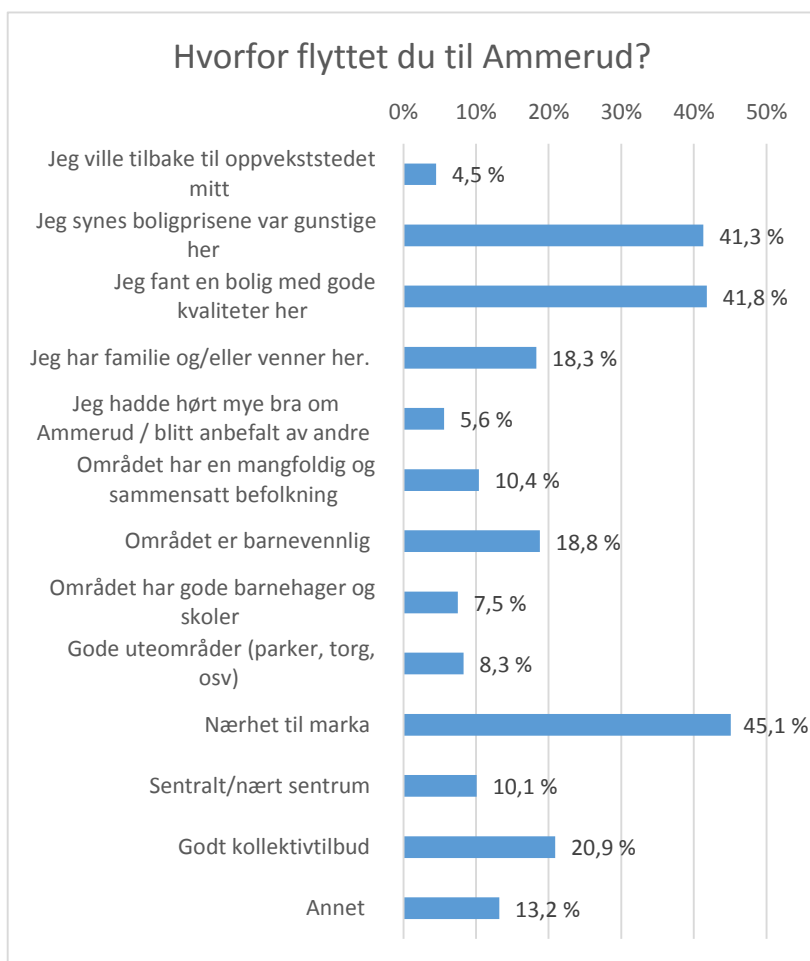
Ungdommen (13 – 19 år) har et bedre inntrykk av stedet enn øvrige aldersgrupper (N = 93). Hele 85 prosent av de unge oppgir at totalinntrykket er bra eller veldig bra, mot 73 prosent for alle aldersgrupper samlet. Dette ser dessuten ut til å være en klar endring fra 2013 hvor kun 48 prosent i aldersgruppen 13 til 17 år oppgav det samme (N = 114). Som nevnt i metoddelen (kapittel 2) er svarprosenten lav i begge undersøkelsene og vi skal derfor generelt være forsiktige med å trekke for bastante konklusjoner. En klar forskjell mellom de to undersøkelsene var dessuten at deltakelsen blant de aller yngste (13-15 åringene) var betydelig lavere i 2016 enn i 2013, noe som i hovedsak skyldes at det ble gjennomført en egen ungdomsundersøkelse ved ungdomsskolen i 2013. Dette kan være såkalte «kohortforskjeller» - altså at en ny generasjon ungdom har svart og at de har et noe annet forhold til nabolagsengasjement. Samtidig har vi både gjennom intervjuer og andre spørsmål i surveyen fått en bekreftelse på at ungdom setter pris på og benytter tiltakene som er gjennomført som del av

områdeløftet og at dette kan ha styrket deres gode inntrykk av Ammerud.

3.1.1 Hvorfor flytte til Ammerud?

Flyttemotiver kan si mye om hvilke stedsbilder som er rådende blant beboerne på Ammerud, og hvilke kvaliteter ved stedet som var avgjørende for å velge og bosette seg akkurat her.

Figur 3.2: *Motiver for å flytte til Ammerud. Respondentene ble bedt om å velge de tre viktigste årsakene. Andel av alle respondenter som har flyttet til Ammerud (ikke bodd der hele livet) (N=694).*

Vi ser av figur 3.2 at det er tre grunner som peker seg ut som særlig viktige for å flytte til Ammerud: gunstige boligpriser, gode boligkvaliteter og nærhet til marka. Dernest følger godt kollektivtilbud, at området er barnevennlig og at man har venner/familie som bodde der. Vi finner ingen betydelige forskjeller i flyttemotiv mellom kjønnene.

Blokkbeboere la aller størst vekt på gunstige boligpriser fulgt av gode boligkvaliteter, nærhet til marka og godt kollektivtilbud. Nærheten til marka og god boligkvalitet var de to faktorene som småhusbeboerne la klart mest vekt på. Når vi sammenligner de to gruppene finner vi interessant nok at de største forskjellene mellom dem handler om at småhusbeboerne relativt sett er betydelig mer opptatt av boligkvaliteten og nærheten til marka selv om dette altså også var blant de to viktigste faktorene for blokkbeboerne.

Jevnt over er det relativt små forskjeller i flyttemotiver mellom etnisk norske og personer med innvandrerbakgrunn. Den tydeligste forskjellen finner vi også her når det gjelder nærheten til marka som for begge grupper er blant de viktigste tiltrekningsfaktorene, men likevel er det dobbelt så mange etnisk norske (60 %) som personer med innvandrerbakgrunn (30 %) som vektlegger dette. Ellers er boligkvalitet svært viktig for begge grupper, men enda viktigere for etnisk norske. Sammenlignet med etnisk norske la personer med innvandrerbakgrunn litt sterkere vekt på gode uteområder, barnevennlighet, gode skoler og barnehager. Dessuten nevnte de at de hadde hørt mye bra om området før de flyttet dit, som er tegn på et godt omdømme, i hvert fall innen denne befolkningsgruppen.

Dette spørsmålet ble ikke stilt i 2013, derfor er sammenligning over tid ikke mulig.

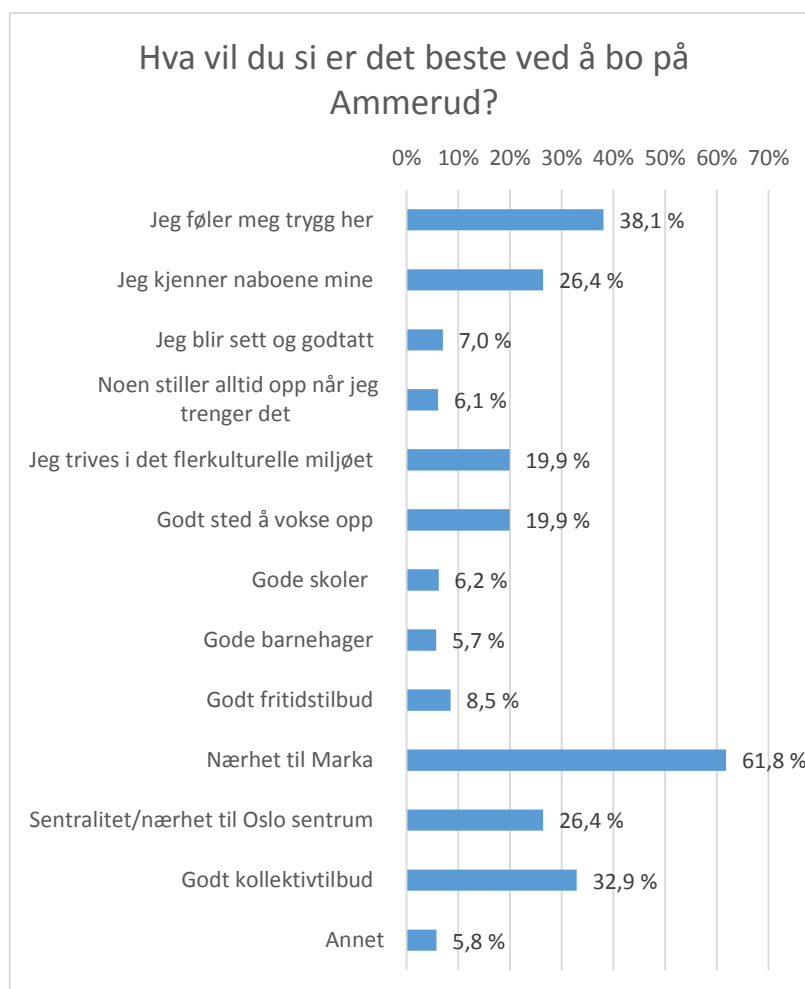
3.1.2 Hva er det beste med Ammerud? Hvorfor bli?

Vi spurte også hva beboerne vurderer som det beste ved å bo på Ammerud. Hva er de viktigste grunnene til å bli boende?

Vi har tidligere sett at nærheten til marka var en viktig grunn til å flytte til Ammerud, og vi ser nå at denne kvaliteten ved stedet verdsettes høyt (figur 3.3). Tilgangen til marka fremheves som den egenskapen ved stedet som de fleste enes om. Kvinner er litt mer opptatt av marka enn menn. Nesten dobbelt så mange etnisk

norske som personer med innvandringsbakgrunn trekker fram nærheten til marka. Samtidig er markatilgangen, sammen med trygghetsfølelsen, den faktoren som flest beboere med innvandringsbakgrunn legger vekt på. Nærheten til marka trekkes fram av nesten halvparten av blokkbeboerne og er dermed den hyppigst nevnte kvaliteten for disse samtidig som hele 80 prosent av småhusbeboerne vektlegger den samme kvaliteten.

Figur 3.3: *Hva er det beste ved å bo på Ammerud. Respondentene ble bedt om å velge de tre viktigste faktorene. Andel av alle respondentene (N=792).*

Trygghetsfølelsen trekkes fram som en viktig steds kvalitet på tvers av grupper. Samtidig vektlegges den i litt større grad blant menn,

beboere med innvandringsbakgrunn og blokkbeboere enn kvinner, etnisk norske og småhusbeboere. Hver fjerde oppgir det at man kjenner naboen sin som et viktig gode. Et interessant funn her er at over dobbelt så mange småhusbeboere som blokkbeboere trekker fram kjennskap til naboen som en viktig kvalitet samtidig som trygghetsfølelsen vektlegges sterkere blant blokkbeboerne.

Kollektivtilbudet verdsettes høyt av hver tredje beboer og sentraliteten og nærheten til Oslo sentrum av hver fjerde. Sistnevnte trekkes i litt større grad fram blant etnisk norske enn beboere med innvandringsbakgrunn. Det gode kollektivtilbudet trekkes frem av dobbelt så mange blokkbeboere som småhusbeboere.

Hver femte respondent legger vekt på et godt oppvekstmiljø og det flerkulturelle miljøet som viktige trivselsfaktorer. At man trives i det flerkulturelle miljøet trekkes i litt større grad fram blant menn og beboere med innvandringsbakgrunn enn kvinner og etnisk norske.

Det er relativt små endringer fra 2013 til 2016. Men noen nye tendenser ser vi. Flere ser i 2016 ut til å mene at Ammerud er et trygt sted, et godt sted å vokse opp og med godt fritidstilbud. Dette har vært klare mål, direkte eller indirekte, med områdeløftene. På den negative siden er det en nedgang i andelen som oppgir «trivsel i det flerkulturelle miljøet» og «et godt kollektivtilbud» som gode kvaliteter ved Ammerud. Alle de nevnte endringene utgjør om lag 10 prosentpoeng henholdsvis opp eller ned i perioden.

Verken boligpriser eller kvaliteter ved selve boligen var med blant alternativene i surveyen. Vi så i forrige avsnitt at dette var viktige grunner for å flytte til Ammerud. En viktig årsak til at dette ikke ble inkludert i undersøkelsen var hensynet til sammenlignbarhet med undersøkelsen fra 2013 hvor disse alternativene ikke var med. En annen årsak kan være at dette er av noe mindre betydning når man først har bosatt seg.

3.1.3 Hvorfor flytte fra Ammerud?

Bildet så langt viser at beboerne i stor grad trives bekreftes også når vi spør om de regner med å bli boende på Ammerud i mange år framover. De aller fleste ønsker å bli boende og syv av ti svarer at de ikke har noen planer om å flytte. Kun 14 prosent oppgir at de

ønsker å flytte, og 13 prosent sier de ikke vet om de vil bli boende i årene som kommer.

I 2013 oppgav beboere med innvandrerbakgrunn å være mer tilbøyelige til å flytte enn etnisk norske, men denne forskjellen ser ut til å være utlignet i 2016 hvor gruppene er helt like. Vi finner heller ingen store forskjeller i ønsket om å flytte ut fra hvor lenge de har bodd på Ammerud.

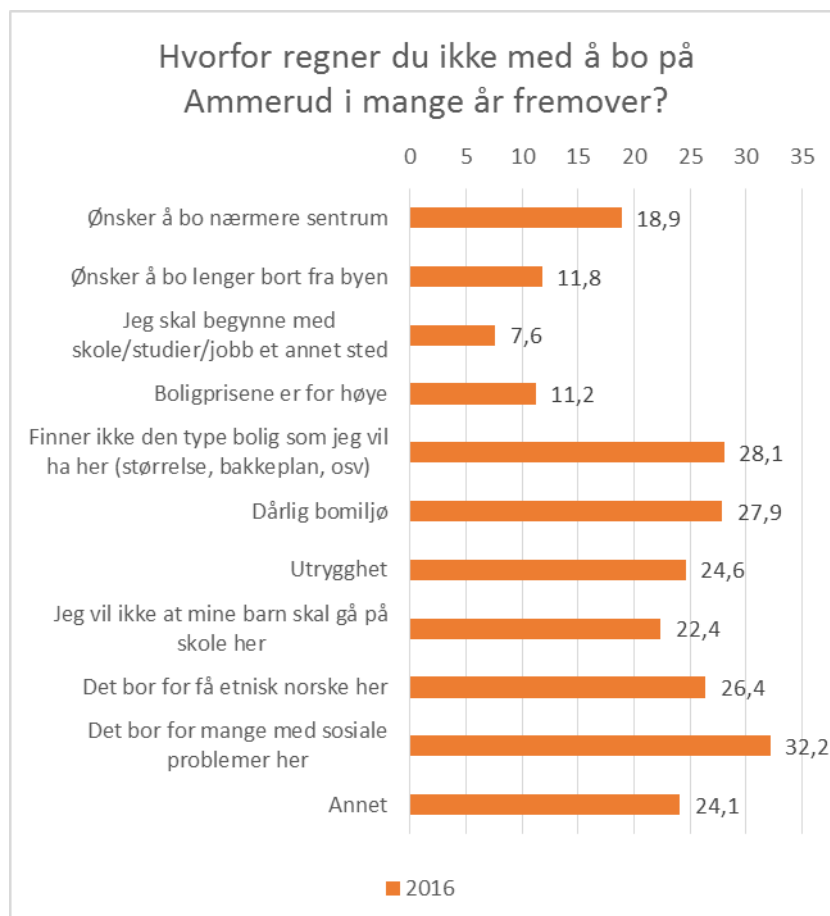
Familier med hjemmeboende barn under 18 år har i større grad planer om å bli boende (78 %), enn dem uten (67 %). Dette ser også ut til å utgjøre en endring i og med at familier med barn som ønsket å bli boende var lavere i 2013 enn blant dem uten barn. Selv om vi skal være forsiktige med for sterke tolkninger kan man spørre seg om dette peker mot at flere barnefamilier ser for seg å bli boende på Ammerud nå enn for tre år siden og at flere ungdommer ser ut til å trives? Og det er da grunn til å spørre om dette kan begrunnes i en økt satsing på barn og unge de siste årene.

Kvinner og blokkbeboere ser ellers ut til å ha noe høyere ønske om å flytte enn menn og de som bor i småhus.

Når vi i 2016 spør dem som har sagt at de ønsker å flytte om deres motiver for dette ser vi av figur 3.4 at det hovedsakelig handler om forhold knyttet til det sosiale miljøet, utrygghet og beboersammensetning. I tillegg oppgir nesten en av tre at de ikke finner en egnet bolig i nabolaget som en viktig årsak for å flytte. Vi minner om at dette er en selektert gruppe, altså kun de som ønsker å flytte. Under annet-kategorien kommer det fram svært ulike årsaker. Noen av dem som nevnes hyppigst er endringer internt i husholdet og støy og forurensing fra trafikken til Huken pukkverk.

Figur 3.4: *Årsaker til å flytte fra Ammerud. Flere valg mulig. Andel av dem som oppgav at de ønsker å flytte (N=118).*

Årsakene som ligger bak ønsket om å flytte bort fra Ammerud ser også ut til å ha en viss sammenheng med botid. Vi konsentrerer oss om de motivene som varierer mest med botid. Utrygghet oppgis oftest blant dem som har bodd der fire år eller mer, mens det å ønske seg nærmere sentrum er mest utbredt blant dem som har bodd der hele livet. Ønsket om at barna ikke skal starte på den lokale skolen er mest utbredt blant de som har bodd der enten veldig kort (under 1 år) eller veldig lenge (hele livet). Omfanget av sosiale problemer nevnes hyppigst av dem som har bodd i bydelen fra 1 til 10 år.

Sammenligner vi med situasjonen i 2013 ser det ut til at «mange med sosiale problemer», «dårlig bomiljø» og «utrygghet» oppfattes

som viktigere årsaker til å ville flytte i 2016. Antallet svar var svært lavt i 2013, samt at det var relativt mange unge blant dem som ønsket å flytte bort. Dette gjør at vi skal være ekstra forsiktige med å trekke konklusjoner om hvorvidt de nevnte utfordringene har blitt mer omfattende i perioden. For å nærme oss et svar på dette vil videre i rapporten trekke inn hvordan disse utfordringene oppleves for en bredere gruppe av beboere inkludert dem som ikke har flytteplaner.

At man ikke ønsker at barna skal gå på den lokale skolen og den etniske sammensetningen av beboere er blant flytteårsakene som har høy oppslutning på begge tidspunkt.

4 Strategi: Medvirkning og levekår

I dette kapitlet presenteres og diskuteres funn fra surveyen og intervjuene som dreier seg om medvirkning og levekår, og som tilsvarer en av de fire strategiene i områdeløft på Ammerud.

I målformuleringen under «*Medvirkning og levekår*» heter det: «*Nye og styrkede arenaer for fellesskap og økt lokal kompetanse gjør at befolkningen på Ammerud opplever det som meningsfullt å delta i lokalsamfunnet sitt.*»

Under denne strategien har det vært satt i gang følgende seks prosjekter: *Ungmed, Campus Grorud, Borettslagssamarbeid, Folkehelse i barnehagen, Friskliv på Ammerud* samt *Friske og Aktive barn og unge*. Her gir vi en summarisk beskrivelse av de tiltakene som omtales i programplanene for Ammerud. Enkelte tiltak ble slått sammen underveis i prosjektperioden.

4.1 Borettslagsamarbeid

Bakgrunnen for tiltaket **Borettslagssamarbeid (SamBo)** var at økt engasjement, kontakt og aktivitet der man bor er viktig for et godt bomiljø, noe som kan oppnås gjennom informasjon og involvering. Målet med tiltaket har derfor vært å styrke samarbeidet mellom borettslagene, aktivitetssenteret, områdeløft og andre avdelinger i bydelen. Prosjektet har hatt spesielt samarbeid med Ammerudlia borettslag. Av konkrete tiltak har det vært etablert barne – og ungdomskomiteer i borettslagene som jobber med sosiale arrangementer for beboerne (dette er også etablert i Ammerudsletta), kveldsravnordning med en ordning for opplæring av ungdom der barn følges av andre ungdom / voksne til og fra fritidsaktiviteter, samt ordning med velkomstverter (ungdommer i borettslaget) til nyinnflyttede.

Borettslagssamarbeidet gjaldt særlig for Ammerudlia borettslag med sine 984 boliger. På hvilken måte og i hvilken grad har beboerne blitt mer engasjert i bomiljøet og nærmiljøet?

Ett av tiltakene som ble satt i gang var en *kveldsravnordning* som en del av samarbeid blant beboerne borettslagene. Det gikk ut på å følge barn til og fra aktiviteter, først og fremst klubben, i nærmiljøet på ettermiddag og kveldstid for at barna skulle føle seg trygge. Ravnene gikk med vester og var godt synlige i området. Den først tiden fungerte dette bra. Det var flere voksne, både unge og eldre, som stilte opp, men etter første året ble det vanskeligere å få folk til å være med. I følge en av beboerne var folk villige til å bidra, men når det kom til stykke kunne de ikke likevel den aktuelle ettermiddagen. «Da hadde de plutselig andre avtaler». En årsak til at folk likevel ikke stilte opp kan være at denne aktiviteten ikke ble oppfattet som forpliktende nok blant de som meldte sin interesse eller de ikke ønsket å binde seg.

Ravnordningen fikk imidlertid andre *utilsiktede effekter*. De voksne i borettslagene som var med på dette ble bedre kjent i sitt eget nærmiljø på en annen måte sammen med barna. På følgeturene observerte de nye ting og så andre sider ved området som gjorde at de fikk ny innsikt i hvordan forholdene var. De oppdaget blant annet narkomane som gikk rundt i området, folk som stjal skifersteiner fra et anlegg og barn som var utestengt fra hjemmet sitt.

Andre typer samarbeid dreier seg om sosiale arrangementer som borettslaget står for. Det er særlig juletreff, «back-to school» - party, samt ski- og skøyte dag som trekker til seg frivillige som er arrangører. Disse arrangementene er svært populære blant beboerne. I tillegg har de tilbud i feriene for barna som er hjemme. Utstyr kan lånes og særlig fortelles det om økt interesser med ski og skøyter. Barn trekker de voksne med seg og de får prøvd ulike aktiviteter og utstyr de ikke har hatt tidligere. Borettslaget og områdeløftet anlegger nå skøytebane på en basketballbane utenfor en av blokkene.

Borettslaget hadde en egen spørreundersøkelse blant beboerne om hva de ønsket. De hadde telt utenfor husene der folk kunne komme med ønsker. Folk ønsket seg grillplasser, parselhager, ballbaner og bordtennisbord til å ha ute. I begynnelsen ønsket initiativtakerne (styret i borettslaget) å sette i gang med alle tiltakene, men de oppdaget raskt at de gapte over for mye. «Vi må

ta en ting av gangen og bruke litt tid». Informantene observerer at beboerne bruker bord og benker utenfor blokkene mer enn før, og at det er populært å ta med seg griller. Beboerne er altså opptatt av det fysiske nærmiljøet rundt blokkene og at det er sosiale aktiviteter som vender seg mot hverandre

Samarbeid kan være utfordrende

Intervjuene viste at det ikke er entydig positive erfaringer med å få til ting i samarbeid med borettslagene. Flere aktører som er involvert i nærmiljøtiltak opplever at det kan være krevende å få til endringer, og forklarer dette med at styrene ikke alltid har de samme målene som aktørene utenfra (fra bydelen eller foreningene). Styrene har tradisjonelt sett vært opptatt av å drifte borettslagene men ikke hatt mye fokus på det sosiale bomiljøet. Slik oppleves det enda. Dersom en skal oppnå godt samarbeid «er det i alle fall viktig å ha direkte kontakt med styrene, men det er avhengig av hvem som sitter der. Hvis prosjektet stopper opp i styret, stopper det opp eller også», sier en informant.

Eksemplene illustrerer både hvordan vaner og mentale strukturer kan være vanskelig å snu – «sånn gjør vi det her», men kanskje også viser det at en skal være varsom med å komme «utenfra» med tiltak uten å forankre ideen hos de impliserte. I følge informantene knyttet til bydelsforvaltningen har de med ett unntak liten dialog med styrene i de sentrale borettslagene. De opplever at styrene er «trette» og at entusiasmen har dabbet av. Det er en «krevende arbeidsmetodikk. Vi må alltid prøve å komme under huden på borettslagene» sa en informant. Flere understreker hvor personavhengig samarbeid mellom bydelen og borettslagsstyrene er. Det er derfor sårbare relasjoner som kontinuerlig må forvaltes dersom de skal fungere i samarbeid for endringer. Det er heller ikke gitt at formalisert samarbeid gjennom forpliktende avtaler vil fungere bedre.

4.2 Folkehelse i barnehagene

Bakgrunnen for **Folkehelse i barnehagene** er bydelens satsing på folkehelsearbeid og der en ønsker å bruke barnehagene som en betydningsfull læringsarena for fremme helse og forebygge livsstilssykdommer. I barnehagene har en mulighet til å iverksette både strukturelle forebyggende tiltak og individrettete tiltak rettet mot barn i risikogrupper. Konkret handler det om å implementere

fysisk aktivitet og kosthold i barnehagens planer gjennom året, ha kurs for ansatte og foreldre om mat og helse, involvere foreldre med retningslinjer for medbragt mat og øke kunnskap om muligheten for fysisk aktivitet i nærmiljøet utenom barnehagetiden.

Tiltakene «Folkehelse i barnehagene» og «Campus Grorud» ble videreført som tiltaket **Fra beste praksis til ny praksis for barn og unge**, med fokus på folkehelse og deltakelse. Det siste året er særlig Fritidsklubbene involvert under tema Folkehelse, som handler om å fremme gode levevaner med særlig vekt på kosthold og aktivitet. Under tema deltakelse dreier seg først og fremst om å synliggjøre nåværende praksis for språkarbeid i barnehagene.

Ett av hovedmålene i bydelens folkehelsearbeid er altså å fremme innbyggernes helse og forebygge livsstilssykdommer gjennom langsiktig og strategisk innsats, og barnehagene utgjør en betydningsfull læringsarena. I områdeløft Ammerud handler ett av tiltakene om Folkehelse i barnehagene (se beskrivelse over). En av årsakene til at Ammerud ble valgt var store interne skillelinjer når det gjelder levekår innad i delbydelen. I en kartlegging av barnehagene høsten 2013 ble det avdekket at kun 16 prosent av barna i barnehagene som ble kartlagt i bydelen oppfylte helsemyndighetenes anbefalinger om minst en times aktivitet om dagen, samt at kostholdet var av vekslende kvalitet. Dette utløste en stor folkehelsesatsing i bydelen. I 2015 ble det ansatt rundt 20 idrettspedagoger øremerket barnehagene i bydelen for å få opp aktivitetsnivået og for å bedre kostholdet (Aftenposten 24.08.2015).

Vi intervjuet en av disse pedagogene/medarbeiderne. Informanten kan fortelle om svært gode erfaringene med tiltaket. «Barna drar nå hjem til foreldrene sine og forteller at de vil være med på skirenn eller at de vil bruke gymmen, eller at de vil dra til badeplassen». Dette er barn hvis foreldre ikke har skigåing eller tur i skogen som naturlig del av gjøremål på fritiden. Når barnehagene har hatt denne typen aktiviteter vil barna gjerne også gjøre dette med foreldrene sine. Foreldrene kommer tilbake til barnehagepersonalet og spør om hvor de kan få kjøpt skøyter eller hvor de kan låne ski. «Jeg synes det er veldig spennende å jobbe med dette – vi ser at ungene er positive til det vi lærer dem». Foreldre forteller at barna lærer om sunn mat og om det å være ute. En mann med en 5-åring hadde fått brosjyre av sønnen om hvordan man lager sunn matpakke.

Personalet ser også at familiene i større grad bruker uteområdene i nærmiljøet og det er mer liv i Grorudparken etter at den ble satt i stand. Familiene blir trukket dit. Det viser seg også at barnehagene har tatt i bruk de fysiske tiltakene som områdeløftet har fått i stand. Personalet ser at de lykkes, slik en av informantene uttrykker det: «Hvis jeg kan bidra til at to barn i min barnehage unngår å få livsstilssykdommer når de blir voksne, har jeg lykkes».

En interessant refleksjon som kom opp i intervjuet var at skolene i mindre grad vil kunne fortelle samme suksesshistorier. Det antas at årsaken er at skolene er underlagt kommunen sentralt (Utdanningsetaten), mens barnehagene er bydelenes ansvar og er følgelig mer fleksible og kan tilpasse seg lokale forhold i sitt opplegg. Dette innebærer at grunnlaget som er lagt i barnehagen ikke alltid følges opp videre, og at en investering ikke utnyttes fullt ut. For å lykkes må slike tiltak derfor løftes mer fram i samhandlingen mellom bydelen og den sentrale utdanningsetaten. I 2015 inngikk for øvrig bydelen et samarbeid med Utdanningsetaten om folkehelsearbeid i barneskolene som har fått mye positiv oppmerksomhet.

4.3 Friskliv på Ammerud

Dette tiltaket ble overført til ordinær drift i bydelen etter et års forstudie. Erfaringene fra dette tiltaket er også entydig positive. «Vi ser at mye har skjedd. Det er mer fokus på det å gå tur, det å være ute og være fysisk. Rett og slett å holde seg i form» forteller en informant som jobber med frisklivstiltaket. Mange grupper har tatt i bruk Grorudparken og Ammerudgymmen til faste tider. «For eksempel hver tirsdag ser vi barnehager og skoleklasser, og vi ser grupper med eldre som nå går tur sammen med ansatte i omsorgstjenesten.»

Det snakkes også om at holdningene har endret seg. Før var skogen ansett som farlig, særlig blant innvandrerkvinner, nå går flere av dem turer i marka. «Jeg ser også nå pakistanske menn i turutstyr som skal på tur. Det har skjedd mye med det å gå tur blant innvandrere de siste årene».

I følge informantene kan en av årsakene til suksess være at bydelen de siste årene har hatt fokus nettopp på folkehelse og sunne

levevaner, og at alle tjenestene i bydelen har det samme omforente budskapet.

Andre årsaker til suksess som trekkes frem av flere av informantene dreier seg om at flere beboere, særlig fra områder som er valgt ut i Groruddalssatsingen, har fått mer kunnskap om for eksempel nærmiljøenes kvaliteter og muligheter, eller hvordan de kan påvirke egen helse. Satstingen har lagt stor vekt på informasjon som er forståelig og tydelig, og at tilbudene skal være lavterskel og lystbetont. Tidligere hadde beboerne lite kunnskap om hvor de kunne gå i området og hvilke muligheter som lå i nærmiljøet. De hadde også liten kunnskap om hvilke type klær og utstyr som trengs for å være aktive utendørs på vinteren. Dette gjaldt først og fremst nyinnflyttere med innvandrerbakgrunn. Nå vet flere hvor de kan få låne utstyr som ski og skøyter.

4.4 Deltakelse – fritidsaktiviteter og lokale lag og organisasjoner

Både tiltakene Campus Grorud og UngMed hører til under denne overskriften. Målet med **Campus Grorud** er å legge til rette for at ungdom fra ulike bakgrunner kan engasjere seg og samarbeide om å skape visjoner i politikken, frivillige organisasjoner, borettslagsstyrer og idrettslag (hentet fra nettsiden Områdeløft Ammerud 2016). I Programplan fra 2014 heter det «Gjennom tiltak i prosjektet skal vi gi ungdommene relevant kompetanse til å delta aktivt i elevråd, borettslag, klubbråd, idrettslag og frivillige foreninger, og dermed myndiggjøre de unge i sine egne liv.» Tiltaket handler i stor grad om å etablere gode samarbeidsformer mellom bydel og lokale ungdomsråd /organisasjoner, og til borettslagene. **UngMed** er en medvirkningsmetode innenfor Campus Grorud. UngMed innledes med kursing av elevrådsrepresentanter, som samler inn forslag fra samtlige elever og holder debatter i sine klasser. Disse forslagene går så videre til elevrådskonferanser på hver enkelt skole. Sammen med forslag fra Fritidskonferansen, som samler innspill fra fritidsklubber, organisasjonsliv og uorganisert, eldre ungdom, ender prosessen opp i Grorud ungdomskonferanse, hvor de innsendte forslagene prioriteres og oversendes bydelsutvalget og andre relevante aktører.

I samtaler med beboere vi påtraff da vi og assistentene rekrutterte informanter til surveyen, kom det frem at mange likte seg meget godt på Ammerud. I tillegg til at beboerne selv trakk frem Grorudparken, Ammerudgymmen og klatreveggen i Ammerudtunnelen (de to sistnevnte var det flere som brukte, men ikke visste navnet på). Flere på Ammerud sa at de tok med besøkende for å vise dem Ammerudtunnelen, Ammerudgymmen og Grorudparken. Dette er tydeligvis tiltak som har bidratt til å skape både stedsidentitet og stolthet. Vi observerte selv aktiv bruk av disse rommene og installasjonene. Andre lokale ressurser som ble trukket frem under våre samtaler, var kafeen «Steinbra» som er en «sosial møteplass» ifølge flere beboere.

En som hadde bodd på Ammerud i flere år, sendte oss et langt brev der vedkommende blant annet etterlyste et «trivselsanlegg for utfoldelse» som også burde være en «arena for sosiale og helsefremmende aktiviteter.» Det sies i brevet at man mangler selskapslokaler, møtesteder der ulike «etniske grupper» kan knytte bånd, innendørs treningsanlegg, svømmehall med mer. Forfatteren sier videre at selv om man på Romsås har selskapslokaler, så har de ikke det på Ammerud. Mange Ammerudkvinner med «innvandrerbakgrunn» trenger mer målrettede treningstilbud. Vi har ikke vurdert i hvilken grad mange andre beboere etterlyser noe lignende, men henvendelsen viser sammen med de mange innspill vi fikk fra beboerne vi møtte et sterkt lokalt engasjement for Ammerud. Slike ildsjeler vitner igjen om en sterk stedsidentitet, tilhørighet og trivsel (Ruud og Vestby 2011). Når det er sagt, så fikk vi også innspill fra noen av de vi møtte som ikke gikk på lokale møteplasser for ulike grupper, men at det var ønskelig med en mer «balansert» spredning av ulike etniske grupper over hele byen.

Deltakelse i aktiviteter og organisasjoner – fra surveyen

I surveyen spurte vi om deltakelse i en rekke typer av aktiviteter, lag og organisasjoner, og skilte mellom om de foregikk lokalt i bydelen eller andre steder i byen (figur 4.1). Hvor aktivitetene foregår er et interessant aspekt for å synliggjøre at mange kan ha et aktivt liv med høy grad av deltakelse selv om dette ikke primært foregår lokalt. Flere svar var mulig, og de to første alternativene «organiserte» og «uorganiserte» aktiviteter er ment som en slags samlekategori som fanger opp hele spekteret av ulike aktiviteter og organisasjonsdeltakelse (se også spørreskjemaet i vedlegget for en

---

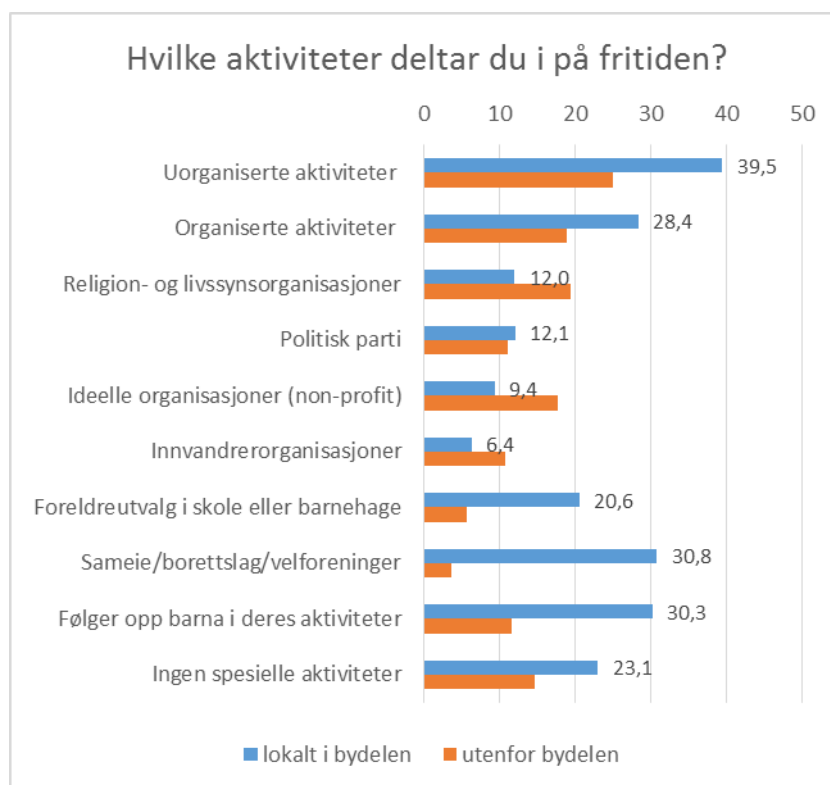
utdyping av disse kategoriene). Det er derfor naturlig at disse har fått relativt høy oppslutning. Deretter følger mer spesifikke former for organisasjoner og lag, før man tilslutt kunne krysse av for at man ikke deltar i noen spesielle aktiviteter.

Svarene vitner om en relativt aktiv befolkning på Ammerud hvor de uorganiserte aktivitetene som foregår lokalt i bydelen ser ut til å være den viktigste formen for fritidsaktivitet. Samtidig ser vi at lokale organiserte aktiviteter også skårer relativt høyt. Av de spesifikke aktivitetene ser vi at deltakelse i sameier, borettslag og velforeninger samt det å følge opp barna i deres fritidsaktiviteter er noe nesten hver tredje respondent bruker tid på.

Videre ser vi at de som deltar på aktiviteter på fritiden i stor grad gjør dette lokalt i bydelen. Dette gjelder naturlig nok aktiviteter som har en lokal forankring som borettslag, sameier og velforeninger, men også foreldreutvalg i skole og barnehage og det å følge opp barnas fritidsaktiviteter.

Når det gjelder religions- og livssynsorganisasjoner, ideelle organisasjoner og innvandrersorganisasjoner er aktiviteten størst utenfor bydelen. Dette handler nok om at dette i større grad er byomfattende organisasjoner som er lokalisert andre steder i byen.

Figur 4.1: *Deltakelse i fritidsaktiviteter og organisasjoner. Andel av alle respondenter (N=792).*

På mange flere felt er det ingen eller minimale forskjeller mellom de som bor i blokk og småhus, mens på andre felt er forskjellene tydelige. Blokkbeboere er i større grad enn småhusbeboere aktive i både uorganiserte og organiserte aktiviteter utenfor bydelen. Det samme gjelder for foreldreutvalg for barnehager og skoler, ideelle organisasjoner og i særlig grad innvandrerorganisasjoner som ligger utenfor bydelen. Det siste gjenspeiler at beboere med innvandrerbakgrunn først og fremst bor i blokkene, mens etnisk norske er overrepresentert i småhusene.

Videre er blokkbeboerne mer aktive i politiske-, religiøse- og livssynsorganisasjoner både i og utenfor bydelen enn småhusbeboerne. Samtidig er det klart flest blokkbeboere som oppgir å ikke delta i noen form for aktiviteter verken i eller utenfor bydelen. Nærmere analyse av svarene viser at dette skyldes at

variasjonen er større internt blant blokkbeboerne; mens noen er svært aktive er det samtidig mange som ikke er særlig aktive.

Når vi ser på forskjeller etter etnisk bakgrunn er personer med innvandrerbakgrunn gjennomgående mer aktive enn etnisk norske. Unntakene er samlekategoriene for organiserte og uorganiserte aktiviteter i bydelen og sameier/borettslag og velforeninger hvor de to gruppene skårer helt likt. Samtidig er andelen som oppgir å ikke delta i noen spesiell aktivitet også høyest blant personer med innvandrerbakgrunn. Dette bekrefter – og henger antagelig sammen med – funnet vi gjorde for blokkbeboerne; flere er aktive på mange fronter, men samtidig er det flere som er inaktive.

Kjønnsforskjellene i aktivitet er ikke slående. For mange aktiviteter er det lite eller ingen variasjon. Men menn er mer aktive i innvandrerorganisasjoner og religiøse- og livssynsorganisasjoner både i og utenfor bydelen, samt i lokale ideelle organisasjoner.

Blant årsakene til å være aktiv er det særlig «jeg er interessert i disse aktivitetene» og at det er «sosialt og hyggelig» som oppgis av de fleste.

Å gå er den mest utbredte måten å komme seg til fritidsaktivitetene på (40 %), fulgt av «å kjøre selv» (27 %) og å reise kollektivt (13 %), mens 8 prosent sykler.

De som er lite aktive

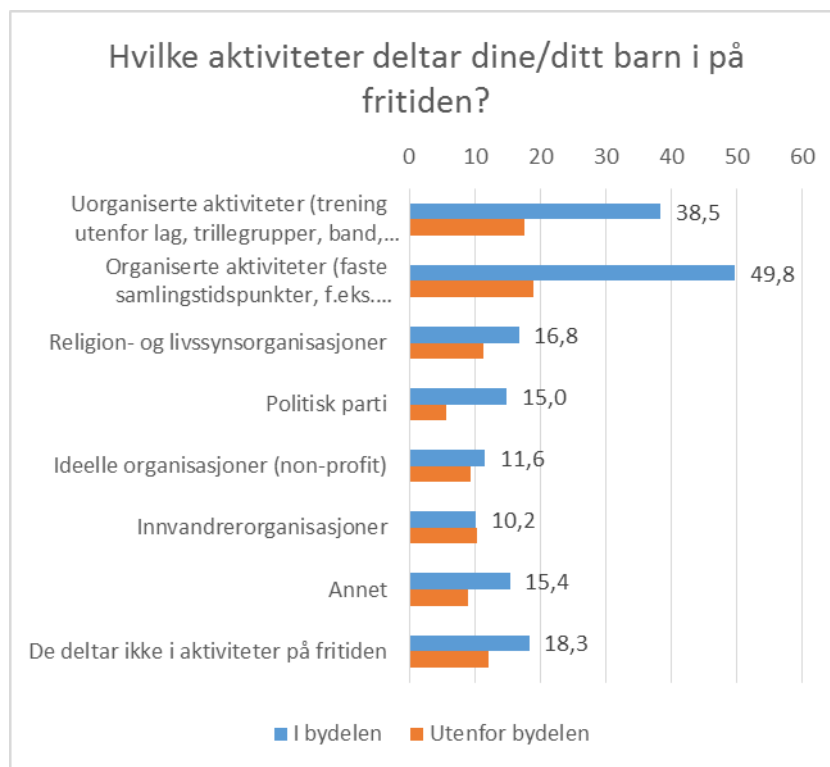
Et viktig funn er at selv om relativt mange lever et relativt aktivt liv på fritiden sin, er det også ganske mange som oppgir at de enten deltar i svært få aktiviteter eller overhodet ikke deltar i noen form for aktiviteter. Når vi spør disse om hvorfor de ikke deltar i aktiviteter i bydelen på fritiden er det «har ikke tid» (33%) og «kjenner ikke til aktiviteter jeg ønsker å delta i» (25%) som oppgis hyppigst. Åtte prosent oppgir økonomi som viktigste grunn – «de har ikke råd» til å delta. Det var også en «annet-kategori» på dette spørsmålet og her kom helsemessige årsaker/sykdom samt det at *barna foreløpig var for små* opp som viktige årsaker.

Foreldre som rapporterer barnas om fritidsaktiviteter

I surveyen var det også spørsmål til foreldre som hadde hjemmeboende barn under 18 år om barnas deltakelse i fritidsaktiviteter (figur 4.2). Vi gjør oppmerksom på at unge i aldersgruppen 13 til 17 år som svarte på egne vegne er inkludert i

tallene i det forrige avsnittet, mens spørsmålet vi behandler nå kun gikk til foreldre med barn under 18 år som bor hjemme.

Figur 4.2: *Barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter og organisasjoner rapportert fra foreldrene. Andel av alle respondenter med hjemmeboende barn under 18 år (N=348).*

Halvparten av foreldrene oppgir at barna deltar i organiserte aktiviteter i bydelen, mens nærmere 20 prosent er aktive utenfor bydelen. Deretter følger uorganiserte aktiviteter på henholdsvis 39 prosent og nærmere 20 prosent. Dette vitner om relativt høy deltakelse i fritidsaktiviteter for barn på Ammerud. Vi legger ellers merke til at selv om deltakelsen i lokale aktiviteter er klart størst er deltakelsen i aktiviteter utenfor bydelen ikke ubetydelig når vi her fokuserer kun på barn og unge.

Barn med innvandrerbakgrunn deltar i større grad i både uorganiserte og organiserte aktiviteter utenfor bydelen enn etnisk norske. Samtidig deltar de i noe lavere grad i organiserte aktiviteter i bydelen.

Når vi ser på de spesifikke organisasjonene deltar barn med innvandrerbakgrunn i større grad i samtlige av de nevnte aktivitetene både i og utenfor bydelen. Særlig er forskjellen stor når det gjelder innvandrerorganisasjoner og religiøse- og livssynsorganisasjoner. Svært mange barn med innvandrerbakgrunn deltar i slike organisasjoner utenfor bydelen, men også i bydelen.

Også for barna med innvandrerbakgrunn tegner det samme bildet seg som for hele gruppen av beboere med innvandrerbakgrunn: selv om mange er aktive i ulike organisasjoner og lag, er andelen som ikke deltar aktivt i det hele tatt høyere enn blant etnisk norske barn. Variasjonen er dermed stor internt i gruppa.

Barna som bor i blokk har noe lavere deltakelse enn barna i småhusene i lokale organiserte aktiviteter generelt, men har høyere deltakelse i de nevnte spesifikke organisasjonene. En forklaring på dette – som i utgangspunktet kan synes som en motsetning – er muligens at en rekke fritidsaktiviteter som tradisjonelt har stor oppslutning blant etnisk norske barn (idrett, korps, osv) ikke er nevnt som spesifikke aktiviteter i dette spørsmålet. Årsaken til at vi ikke innlemmet dette var at disse ikke var inkludert i undersøkelsen fra 2013 som vi ønsket å sammenligne med. Blokkbarna har også en betydelig høyere andel som ikke er aktive i noen form for fritidsaktivitet. Godt over halvparten av barna kommer seg til og fra fritidsaktivitetene sine ved å gå (42 %) eller sykle (12 %), mens en av fire blir kjørt av noen i familien.

Fritidstilbudet for barn og unge på Ammerud

To av tre foreldre med hjemmeboende barn under 18 år oppgir at de synes aktivitets- og fritidstilbudet for barn og unge på Ammerud er bra eller veldig bra, og denne andelen er lik uavhengig av etnisk bakgrunn. Det er imidlertid en høyere andel med innvandrerbakgrunn som synes tilbudet er veldig bra, så vurderingen av tilbudet er noe mer positiv blant disse. Blant de unge selv (13 – 18 år) er enda flere positivt innstilt. 88 prosent synes tilbudet er veldig bra (52 %) eller bra (36 %). Gutter og unge med innvandrerbakgrunn er betydelig mer positive enn jenter og etnisk norske.

I surveyen spurte vi spesielt om hvor ofte man bruker Ammerudklubben. 30 prosent av dem med hjemmeboende barn under 18 år oppgir at barna deres bruker Ammerudklubben ofte

(14 %) eller av og til (16 %), mens 43 prosent sier at barna deres aldri bruker den. Andelen som sier de bruker klubben ofte eller av og til er betydelig høyere blant foreldre med innvandrerbakgrunn (38 %), enn blant etnisk norske (18 %).

Når vi spør dem som selv er i målgruppen (13-18 år) svarer halvparten at de bruker Ammerudklubben ofte (30 %) eller av og til (20 %). Her er forskjellen svært stor etter etnisk bakgrunn og kjønn. To av tre med innvandrerbakgrunn oppgir å bruke klubben ofte eller av og til, mens kun 12 prosent av de etnisk norske sier det samme. Hele 73 prosent av guttene oppgir å bruke klubben ofte eller av og til, mens 24 prosent av jentene sier det samme. Funnene korresponderer godt med funn fra 2010 (Vestby & Johannesen 2010, side 77), hvor man også fant spor av en viss segregering etter kjønn og etnisk bakgrunn på Ammerudklubben.

Det er verdt å merke seg at mange av foreldrene med hjemmeboende barn under 18 år som har svart enten har barn som er for små til å være i målgruppen (under 9 år), og også at flere som har barn i 16-18 års alder oppgir at de ikke synes tilbudet er for denne gruppa. «De har vokst fra det». Dette siste svaret forekommer også blant flere av dem som selv er i denne aldersgruppen og har svart på vegne av seg selv.

Det går ellers i igjen blant en del at miljøet på klubben føles fremmed for dem eller ikke føles trygt nok. Mange oppgir også at de har andre interesser og fritidsaktiviteter som gjør at de ikke har tid, eller at vennene deres ikke går der. Flere antyder at de opplever at tilbudet i stor grad er rettet mot – eller i hvert fall først og fremst brukes – av barn og ungdom som ikke er aktive i andre former for fritidsaktiviteter. Samtidig er det flere som oppgir at klubben er et godt sted å være hvor de kan være sosiale og henge med venner.

5 Strategi: Fysisk rom med hjerte

Dette kapitlet handler om funn relatert til tema om trygghet og trivsel som knyttes til den andre av de fire strategiene: «Fysisk rom med hjerte».

I målformuleringen under «Fysisk rom med hjerte» heter det at «*På Ammerud kan man være aktiv i et godt og trygt fysisk miljø som inspirerer til fellesskap*». Under denne strategien er følgende tiltak satt i gang: Opprusting av underganger, Utvikling av Ammerudhellinga 47 samt Trygt og trivelig på Ammerud.

5.1 Hvilke tiltak er gjennomført?

Opprusting av underganger

Resultater fra en medvirkningsprosess i 2012 og fra spørreundersøkelsen som ble gjennomført i 2013 viste at beboerne på Ammerud ønsket mer opplyst og vedlikeholdt tur- og gangveisystem. Det handlet særlig om undergangene ved T-banestasjonene og katedralen under Trondheimsveien. Prosjektene med lyssetting og opprusting av undergangene er gjennomført.

Utvikling av Ammerudhellinga 47

Bakgrunnen for dette tiltaket var anbefalinger fra NIBR-rapporten 2010 «Vi her på Ammerud» om å etablere en felles møteplass, et «hjerte i lokalsamfunnet», der alle kunne føle seg hjemme og der ulike aktiviteter, arrangementer og sosiale tiltak kan foregå parallelt. I tillegg til trivselsaspekter vil et slikt sted være arena for uformelle møter og etablering og forsterking av relasjoner gjennom deltakelse i ulike aktiviteter. På sikt vil dette kunne skape samhandling om konkrete fellesanliggende slik at også fellesskapet kan styrkes. Arbeidet med å ruste opp huset Ammerudhellinga 47

startet i 2014, med utgangspunkt i blant annet medvirkning fra en ungdomskonferanse. Huset benyttes både av Ungdomsklubben, Åpen barnehage og flere ungdomsprosjekter. Tiltaket omfatter betydelige utbedringer med både innvendig oppgradering og omfattende opprusting av uteområdet i tilknytning til huset. Basketballbane, nye plener og sittebenker, beplantning og belysning er kommet på plass. Det er dessuten bygget et nytt bygg; en lav stor scene med tak og tilstøtende uteboder- eller rom. Nybygget har bidratt til at det er blitt et hyggelig tun.

Trygt og trivelig på Ammerud

Bakgrunnen for dette tiltaket er blant annet opplevelse av utrygghet fra beboerne grunnet manglende lys i gangveiene, og mye forsøpling i nærmiljøet. Medvirkningsprosesser og spørreundersøkelse blant Ammerudbeboerne viste at mange har ført seg utrygge og at mangel på lys langs gangveier har vært en kilde til dette. Tiltakene som er satt i gang handler om blant annet lyssetting av gangveier, etablering av isbane på kommunal grunn ved Ammerudlia borettslag, klatrepark for små barn, skilting for turgåere samt holdningsskapende arbeid (avtale med Rusken).

Alle disse tiltakene under denne strategien må ses i sammenheng og den påfølgende presentasjonen av intervju- og surveymaterialet gjør også dette.

5.2 Beboernes erfaringer med områdeløft

I hvilken grad har beboerne erfart at området har endret seg som følge av Groruddalssatsingen og områdeløft i bydelen? Hva er det beboerne først og fremst opplever som konkrete områdeløft?

Tilbakemeldingene er at satsingen har hjulpet veldig. «Det var områdeløft som gjorde at tunnelen ble så fin» forteller en informant. Andre mener at det tidligere ikke var noe for ungdom der, men at det nå har dukket opp steder der ungdom kan oppholde seg. For eksempel brukes benkene som nå er satt opp utenfor blokkene av ungdom nesten hver dag, og «ofte sitter de der til langt på kveld».

«Vi legger mest merke til de fysiske prosjektene som lyssetting og forskjønning av stedene, men også at ungdommen har fått flere tilbud», forteller en av informantene. Beboerne har fått med seg at

områdene utenfor Ammerudhellinga 47 har blitt mye bedre. Alle løfter dessuten fram undergangen under T-banen som tidligere var en mørk og trist undergang, og som nå har fått en spesielt fin klatrevegg. «Før var den mørk og trist, nå er den blitt fin» fortalte en ung jente, noe flere ungdommer var enige i. Den blir ifølge beboerne brukt veldig mye, både av ungdom og unge voksne som trener, barn som vil utfordre krefter, og av skolene som tar barna med dit i gymtimen. Det samme gjelder Ammerudgymmen, et opparbeidet uteareal mellom T-banelinjen og gangveien opp til boligområdene, som nå består av stativer og installasjoner egnet for gym og bevegelse. «Gymmen brukes mye, jeg ser stadig folk som trener der. Det er blitt veldig fint» fortalte en av informantene. Da vi gikk rundt på Ammerud på dagtid, så vi også at en lokal barnehage tok Ammerudgymmen i bruk, mens foreldre og barn på sykkel tur prøvde seg både her og i klatreveggen i tunnelen. En gang i uka benyttes gymmen av leksehjelpen på Røde Kors ved Grorud senter som drar dit med ungdom. Også ballbanene som er etablert bak blokkene brukes mye av barn og unge.

Vårt hovedbudskap er at Ammerudbefolkningen i stor grad rapporterer om trivsel i sitt nærmiljø.

Samtidig har beboerne erfart at ting tar tid i bydelen når de kommer med ønsker om hva det er behov for. De forteller imidlertid at de har lært at det er mange ledd i kommunen som er involvert når et tiltak skal gjennomføres.

5.3 Trivsel og stedstilhørighet blant ungdom

I følge ungdommene som ble intervjuet, er Ammerud et fint sted med mange forskjellige mennesker og ulike miljøer, men også sammensveiset. Blant de positive steds kvalitetene vektlegges uteområdene, idrettshaller, Ammerudklubben, Greibanen, Marka og Vesletjern. Uteområdene er blant det som har blitt bedre de siste årene og da nevnes Grorudparken og området rundt Ammerud aktivitetssenter/Ammerudklubben. Når de ble bedt om å merke sine beste og mindre gode steder i nærområdet på kart, trer det samme bildet frem. I tillegg settes det smilefjes på kart ved Ammerud skole, Apalløkka skole og Ammerudtunnelen. Når ungdommene skal forklare hvorfor de liker områdene de har markert, er det ofte knyttet til minner, aktiviteter de liker og

venner. Noe vi også fant og vektla da vi analyserte ungdoms bruk av byrom på Tøyen i Oslo (Hagen et al. 2016). Årsaken til suksess var blant annet at ungdom selv fikk være med å peke ut hvilke områder som hadde betydning for dem, som bydelen kunne oppgradere, og der ungdom selv kunne skape sine aktiviteter og minner.

Ungdommene var videre enige om at Ammerud og bydelen stort sett hadde det ungdom trengte, som blant annet treningsstudio, idrettslag og andre treningsanlegg. Både tunnelen med den nye klatreveggen og Ammerudgymmen ble spesielt trukket frem som gode tilskudd til utemiljøet på Ammerud. Noen av dem brukte Ammerudgymmen så å si daglig, mens det også var en jente som mente at denne var mest for gutter.

En av jentene trakk også frem at hun var blitt med på et lokalt aktivitetslederkurs og en annen at hun ofte var på Kalbakkenklubben. I tillegg til at en av jentene gikk på skole utenfor Groruddalen, var det andre ting som tidvis trakk dem ut av det umiddelbare nærmiljøet. I samme bydel var det blant annet andre ungdomsklubber, i nabobydelen Stovner visse idrettsanlegg, mens venner ble besøkt også i andre byområder. På tross av at ungdommene krysset ulike (administrative) grenser i fritiden eller når de skulle på skolen, visste de hvem som er «Ammerudgutta» og hvem som er «Stovnergutta». Visse fellesskap eller grupperinger var *territorielt basert*, og konfliktlinjer fulgte ofte slike romlige grenser.

Slike romlige grenser vitner også om sterk *stedstilørighet*. Dette ble også understreket av politiet: «Vi har ikke ghettoer eller gjenger som kaster stein på oss i politiet [slik det er blitt rapportert fra Sverige]. Gjengene som er her, er mikset. Det er mer territoriell tilhørighet, enn hvilken landbakgrunn eller religion de har. Det er altså viktigere om de er fra Ammerud eller Romsås».

De unge hadde savnet utekontakt, så det oppsøkende teamet som var kommet på plass nå, sa de var veldig bra. Det ble likevel uttrykt en viss bekymring da dette bare var et prøveprosjekt (og dermed kanskje et midlertidig tilbud).

Jentene vi intervjuet var samstemte i at det er visse områder de synes det er «skummelt». Dette gjelder spesielt der det er mørkt på kvelden, herunder undergangen ved og gangveien mot Grorud T-banestasjon. Som de voksne vi snakket med, trakk også

ungdommene frem at det særlig var visse grupper/mennesker som gjorde det utrygt. En vektla blant annet at «berusede folk kan skremme barna» samt at «beboerne i de kommunale leilighetene blir nok ikke fulgt godt nok opp». Et drap hadde også satt sitt tydelig preg på noen av ungdommene, men stort sett følte de seg trygge.

Selv om de var enige i at Ammerud hadde fine uteområder, var det noen av jentene som brukte disse og de andre møteplassene mer enn andre. En av jentene med «etnisk norsk» bakgrunn sa at hun tilbrakte det meste av fritiden hjemme hos seg selv eller venner, men på sommeren dro hun gjerne opp til Stemmern for å bade. Vi har ikke data fra Ammerud på hvorvidt det er bestemte «etniske grupper» som bruker fritidstilbud som ungdomsklubben, men andre studier fra Groruddalen har vist at de «etnisk norske» ungdommene ikke er blant de ivrigste brukerne av slike arenaer (Andersen 2014; Rosten, 2015, Vestby og Johannessen 2010). I så fall kan dette legge visse hindringer i veien for utviklingen av noen former for brobyggende sosiale relasjoner.

Ungdommene var aktive i ulike lokale organisasjoner/institusjoner som skolekorps, håndball, orientering, fotball, kirken og ski. De var fornøyd med skolene, på tross av at noen av jentene synes det var negativt at «rusproblemene har utviklet seg på Apalløkka skole». De trakk frem at elever på «vestkantskolene» nok fikk bedre karakterer i norsk «da det er mange innvandrere her». Vedrørende det første punktet, så mente politiet at problemene ikke hadde forverret seg, men at det i lang tid hadde vært rusutfordringer knyttet til denne skolen. Hun som nå gikk på skole i sentrum mente at denne skolen var betraktelig «roligere» enn Apalløkka og dermed hadde et bedre læringsmiljø. Ungdommene sa at folk fra andre deler av byen enn Groruddalen ofte hadde et dårlig inntrykk av Ammerud og Groruddalen. «De tror nok det er et skummelt sted (...) Jeg har aldri opplevd å møte noen som synes Ammerud er kult (...) Noen tror det er en ghetto» (se også Andersen, 2012; 2014, Vestby og Johannessen 2010).

Selv om Ammerud er et sted der de trives og et sted de identifiserer seg meg, samt at de var enige om at hjemstedet hadde et «ufortjent dårlig rykte», så var det også noen som ville flytte til mer sentrumsnære områder når de ble gamle nok. Akkurat som favorittområdene på Ammerud blant annet ble koblet til venner, så

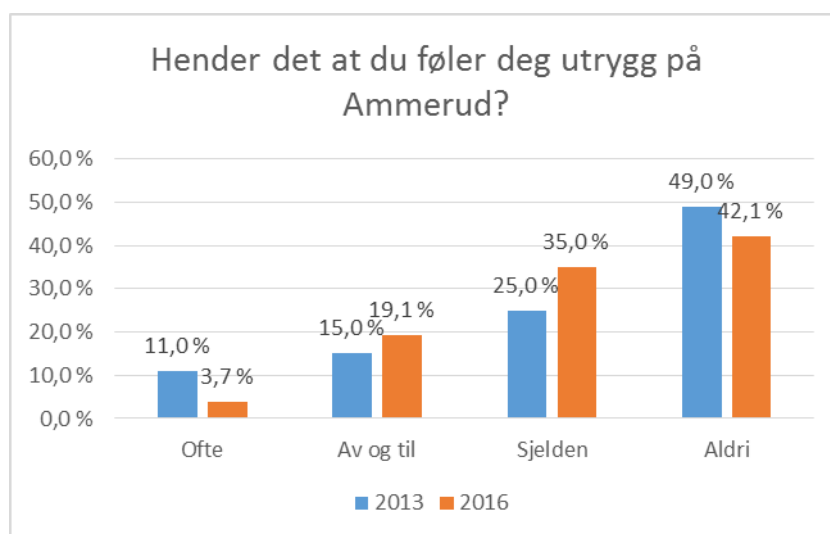
ble flytteønsket begrunnet med at «jeg kjenner mange som bor nærmere byen».

5.4 Beboernes opplevelse av trygghet og utrygghet

Fokusgruppeintervjuene med ulike type informanter etterlot et klart inntrykk av at det ble opplevd som en svært positiv forbedring at det var blir mer lys på gangveier, plasser og i underganger. Dette mente de hadde bidratt til at flere var ute og at kombinasjonen bedre lys + flere mennesker gjorde at det ble opplevd som tryggere steder å være eller passere. Surveydata viser samlet sett at det er lite endring fra 2013-16, men vi ser en svak positiv tendens ved at det ser ut til å ha blitt færre som ofte føler seg utrygge.

Likevel er det grunn til å se nærmere på tallene og begrunnelsene knyttet til trygghet og utrygghet.

Figur 5.1: *Beboernes følelse av trygghet på Ammerud i 2013 og 2015. Andel av alle respondenter (N=251 i 2013, N=791 i 2016).*

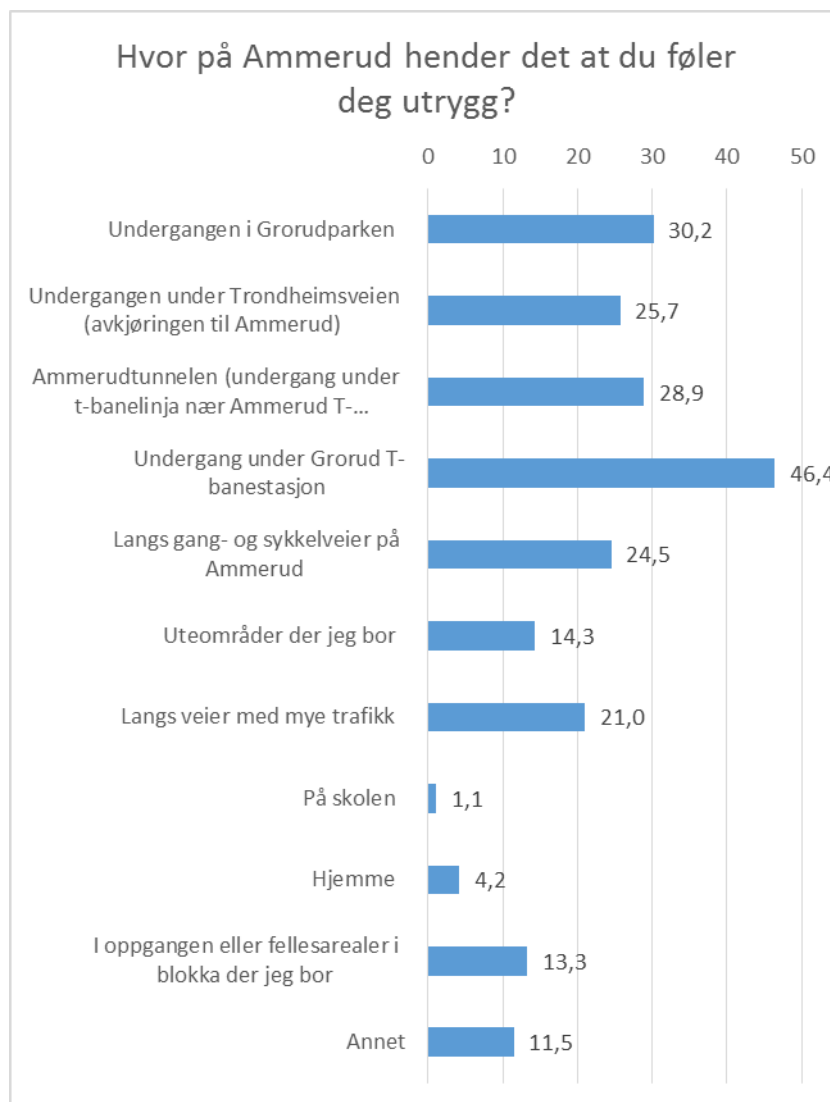
Det er svært få – i underkant av 4 prosent – som ofte føler seg utrygge på Ammerud i 2016, og dette er en klar nedgang fra 2013 (figur 5.1). Ser vi på den motsatte enden av skalaen er det 42 prosent som oppgir at de aldri føler seg utrygge mot 49 prosent i

2013. For dem som oppgir at de sjelden føler seg utrygge går tendensen motsatt vei over tid; flere oppgir at de sjelden føler seg utrygge.

Variasjon mellom grupper og hvilke steder. Vi finner noe variasjon mellom ulike grupper når det gjelder utrygghet. Kvinner føler seg betydelig mer utrygge enn menn, og personer med innvandringsbakgrunn og blokkbeboere føler seg noe mer utrygge enn etnisk norske og småhusbeboere. Når det gjelder alder er funnene mer sprikende. De som oppgir størst grad av utrygghet er de yngste ungdommene (13-15 år) og gruppen av 30-49-åringene.

Utryggheten kan imidlertid ha mange ulike årsaker og kilder. Derfor skal vi nå se grundigere på hvor på Ammerud beboerne opplever utrygghet og hvorfor de føler seg utrygge.

Figur 5.2: Spørsmålet gikk til alle som oppgav at det forekom at de følte seg utrygge på Ammerud (N=460).

Vi ser at utrygghet oppleves på mange ulike steder i området, men er særlig knyttet til underganger, gang- og sykkelveier og trafikkerte veier (figur 5.2). I tillegg oppgir en del utrygghet i uteområdene og i oppganger og fellesareal i blokkene der de bor (menn og personer med innvandringsbakgrunn oppgir dette i større grad enn kvinner og etnisk norske). Under annet-kategorien trekker mange fram at de generelt føler seg utrygge når de beveger seg ute på kveldstid,

og noen spesifiserer at dette særlig handler om områdene på og rundt T-banestasjonene, og langs gang- og sykkelveier og i undergangene fra og til disse.

Undergangen under Grorud T-banestasjon er et sted som svært mange fortsatt føler seg utrygge. Dette stedet kom også ut som stedet hvor flest følte seg utrygge i 2013. Det er verdt å merke seg at selv om utrygghet nok først og fremst handler om frykten for andre mennesker er det også flere som nevner manglende rekkverk og fare for å skli på gangveien ned til den nevnte undergangen. I de tre øvrige undergangene er andelen som føler seg utrygge fortsatt relativt høy, men likevel betydelig lavere enn i undergangen ved Grorud T-banestasjon.

«Dårlig belysning på gang- og sykkelveier» er den årsaken der vi i høyeste grad finner kjønnsforskjeller. Nesten 60 prosent av kvinnene oppgir dette, mot 26 prosent av mennene. På de øvrige punktene er det enten ingen forskjeller mellom kjønnene. Forskjellene mellom beboere med etnisk norsk bakgrunn versus innvandrerbakgrunn er minimale på de fleste punktene bortsett fra vold, hærverk og forsøpling som i større grad rapporteres som årsak til utrygghet fra beboere med innvandringsbakgrunn.

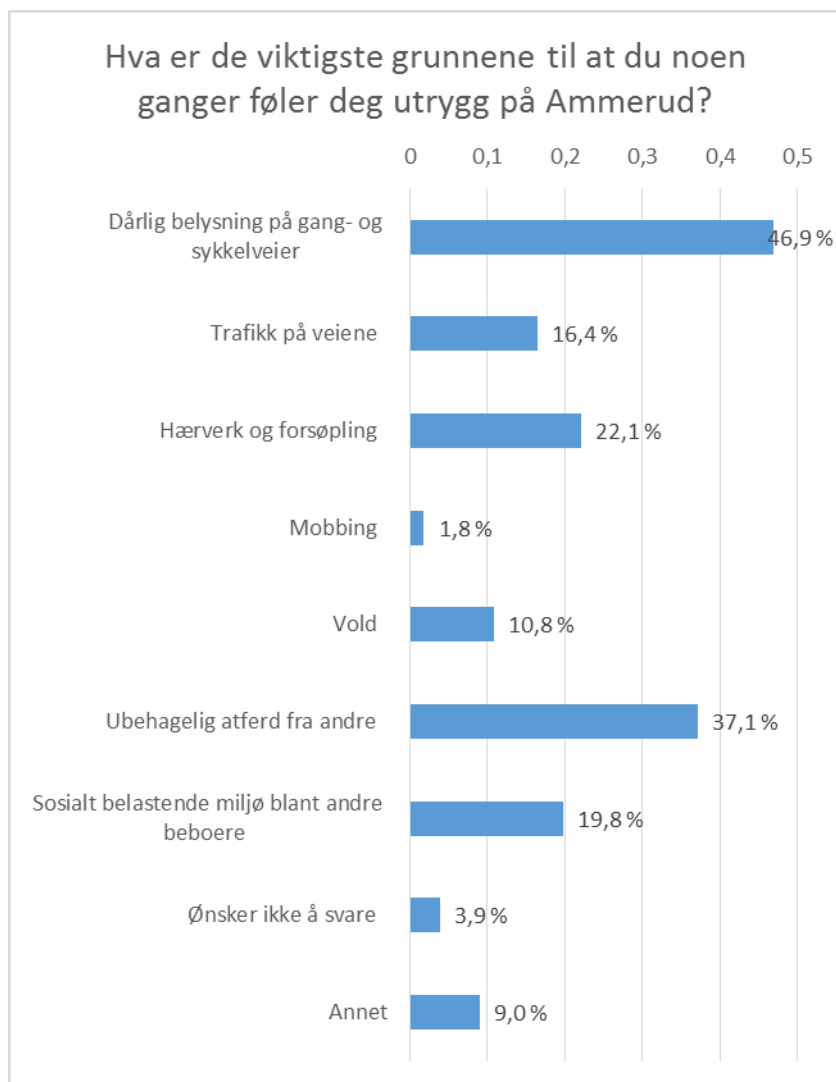
Det er interessant at såpass mange fortsatt oppgir Ammerudtunnelen som utrygg tross tiltakene med klatrevegg og belysning som er gjennomført her. På spørsmål om man bruker Ammerudtunnelen oppgir 42 prosent at dette er et sted de bruker ofte eller av og til, og 55 prosent oppgir at de synes Ammerudtunnelen har blitt bra eller veldig bra. En sannsynlig tolkning – som også delvis bekreftes av svarene under annet-kategorien – er at underganger alltid vil forbindes med utrygghet på tider av døgnet hvor det er lite folk ute, og særlig når kvelds- og nattestid når det er mørkt. Tilbakemeldingene tyder i alle fall på at svært mange er fornøyde med endringene som er gjennomført i Ammerudtunnelen og at den brukes av svært mange. Hyppigere bruk kan også skyldes at tunnelen har blitt mere kjent enn den var tidligere.

Sammenlignet med 2013-undersøkelsen er det generelt en viss nedgang i andelen som oppgir at de nevnte stedene oppleves som utrygge. For «uteområder der jeg bor», skolen og hjemme er imidlertid funnene stabile over tid.

Det er også verdt å merke seg at alternativene «undergangen ved Grorudparken» og «i oppgangen eller fellesarealer i blokkene der jeg bor» er nye i 2016-undersøkelsen. Disse ble inkludert fordi det var relevant å finne ut om dette var steder som oppleves som utrygge. Svarene tyder på at disse stedene er forbundet med en viss utrygghet for deler av befolkningen. Utryggheten i oppganger og fellesarealer i blokkene kan kobles til øvrige funn som peker i retning av økte sosiale utfordringer i bomiljøer i visse blokker hvor enkelte beboere oppleves som truende. Dette har i stor grad sammenheng med kommunale boliger og hvilke grupper som tildeles disse, noe som bekreftes ved at 80 prosent av dem som har oppgitt utrygghet på disse stedene bor i Ammerudlia borettslag.

Figur 5.3: Spørsmålet gikk til alle som oppgav at det forekom at de følte seg utrygge på Ammerud. (N=460)

Sammenlignet med 2013-undersøkelsen er det stor grad av stabilitet når det gjelder årsaker til utrygghet. Den klareste *endringen* er en klar økning i andelen som oppgir «ubehagelig atferd fra andre», og dette forsterkes ved at den nye kategorien «sosialt belastende miljø blant andre beboere» også får relativt høy skår; om lag en av fem svarer dette (figur 5.3).

Dårlig belysning på gang- og sykkelveier er fortsatt den årsaken som flest trekker fram, og andelen er uendret fra 2013-undersøkelsen. I lys av at dette har vært et innsatsområde for områdeløftet i perioden kan dette sies å være overraskende. Samtidig kan det kanskje tolkes som et signal om at selv om man har fått til en god del så gjenstår det fortsatt strekninger hvor behovet for belysning er stort. Flere nevner også at det ofte er lite folk ute på kveldstid og at visse strekninger fremstår som øde og dermed utrygge uavhengig av om de er godt opplyste eller ikke.

Svarene som kommer frem i denne figuren (5.3) viser at årsaken til utrygghet viser seg å være den samme som for tre år siden, men graden av utrygghet er endret.

5.5 Sosiale miljøproblemer bidrar til utrygghet

Mye av den rapporterte utryggheten i området kobles oftest indirekte til *rus- og leveårsproblematikk* og mer direkte til beboere i kommunale boliger i visse blokker. Analysen av surveymaterialet (forrige delkapittel) viser også at utryggheten først og fremst rapporteres blant de som bor i blokkene, mens de som bor i områder dominert av småhus nesten ikke sier forteller at de har vært utrygge på Ammerud.

I fokusgruppeintervjuet med beboere kom det fram at det hadde skjedd en endring over tid; mens det tidligere var enslige eldre som bodde i de små kommunale leilighetene var de nå i hovedsak bebodd av «psykiatriske pasienter og rusmisbrukere». Enkelte har uforutsigbar adferd og oppleves som truende og skremmende, særlig av de unge. «Jeg synes det er ekkelt at de tisser i heisen og i trappeoppgangen. En gang satt det en mann i trappa og sov. Han hadde tisset på seg» forteller en av de unge. Andre, inkludert ungdommene, forteller at en mann i blokka hoppet ut av vinduet og omkom, og at en ble drept i kjelleren i et narkooppgjør.

Flere av informantene fortalte om at ting ble kastet ut av vinduene/ ned fra balkongene, noe som både var fysisk farlig og som økte den mentale utryggheten. «Det er ganske traumatisk for unger å vite at dette skjer i blokka». Da vi gikk rundt i nabolagene, ble vi stoppet av en mor i 30-årene. Hun hadde selv hatt en fin oppvekst på Ammerud og i blokken hun fortsatt bodde i, men «nå er ikke dette et bra sted for barn». Ifølge denne kvinnen var det

personer med rusproblemer i de kommunale boligene som skapte utrygghet og uro, noe som bidro til at mange småbarnsfamilier flyttet ut av området. Andre informanter la vekt på at det særlig var de «etniske norske» som flyttet ut i et nabolag preget av mye inn- og utflytting. Om moren selv fikk muligheten, ville også hun flytte. Da vi så gikk inn i blokkene, var det flere andre beboere som også uttrykte sin bekymring. Det rapporteres blant annet om tyverier og at de er redde for å bruke vaskekjelleren.

Beboernes egne forklaringer på opplevd utrygghet handler altså om forhold som i stor grad er utenfor områdeløftets mulighetsrom og mandat, nemlig beboere i oppgangene som kan plasseres under kategorien «rus- og psykiatri» og som leier av kommunen. Dette gjør noe med *tilliten* lokalt eller tilliten til naboene og i nabolaget, noe også andre studier peker på (Andersen et al, 2015). Dette kan illustreres med det at mange av de vi ringte på hos først lukket døren bare så vidt opp og spurte hvem vi var. Dette fordi «det er mange tvilsomme mennesker som ofte ringer på her». Informantene mener at det er for mange i denne kategorien som er samlet på ett sted, og at kommunen selv må følge opp beboerne.

«Mange sliter og trenger hjelp. Selv om de fleste er ok og ikke er farlige for oss, kan de være farlige for hverandre. Mange ruser seg og skaper utrygghet. Før var det eldre alkiser som leide av kommunen. De var ikke farlige. Men nå er det narkomane som bor her. De har blitt verre» (beboer).

En kvinne forteller at barna blir livredde fordi det er en mann som går rundt og skriker, nos om også kom frem i barnetrakkunderøkelsen som bydelen selv arrangerte i 2015. Informanten har bodd på Ammerud i flere ti-år og har alltid følt seg trygg. Nå har hun begynt å ringe til mannen sin som møter henne i garasjen når hun skal hjem på kveldstid.

Det er ikke bare i eller rett utenfor blokkene som beboerne opplever utrygghet fra rusede naboer. I de områdene som ikke er lyslagt, som i skogen eller i områdene bak blokkene, oppleves det som «skummelt» å gå når det er mørkt. «Det er lyst og fint foran blokkene, men vi mangler fremdeles lys på baksiden». Samtidig som flere altså rapporterer om en viss utrygghet, er det andre som har andre erfaringer, fortellinger eller historier som er mer nyanserte. Noen av de eldre beboerne vi snakket med i blokkene på Ammerud mener at Ammerud ikke har endret seg, men at det

er de selv som er blitt eldre og dermed mer utrygge: Nå kan de ikke som før gå eller løpe like fort som da de var yngre og det er dermed ikke så enkelt å bare stikke fra noen. Andre eldre beboere igjen, sier at de vet hvem som bruker «stoff», men ved å være hyggelige og vennlige, vil også rusmisbrukerne være det samme tilbake. Vi ser altså at Ammerud er et område med mange ulike beboere, som igjen har mange ulike opplevelser av Ammerud. Med andre ord, så rommer Ammerud mange ulike steder – et område som folk fyller med ulike historier, minner, fortolkninger og opplevelser (Andersen, 2014, Vestby og Johannessen, 2010).

Et sentralt spørsmål er om erfaringene fra bomiljøet, med rusede og psykisk ustabile naboer som skaper utrygghet, påvirket beboernes trivsel generelt, og i hvilken grad det påvirker eventuelle flytteplaner? Svaret på dette er nokså entydige. Til tross for at de opplever økt grad av utrygghet, vil folk bli boende. «Vi blir her, vi hører til her» er uttalelser som går igjen. I ett av de største borettslagene hadde de sin egen undersøkelse om bomiljøet. «Svarene vist at overraskende mange ønsker å bo her til de dør» fortalte en av informantene. Flyttemotiver er alltid sammensatte. Informanter fortalte for eksempel om at noen flytter fordi de ønsker seg større hus, andre kanskje fordi de ønsker en annen skole: «Hvis miljøet på skolen er dårlig sammenlignet med skoler i andre områder, er man nødt til å tenke plan B for barnas skyld». Samtidig ble det sagt at «Folk flytter ikke fordi de føler seg utrygge».

Men en ting er at en slik negativ miljøfaktor som vi får beskrevet ikke utløser flytting. Det er tydelig at det likevel oppleves som en sterkt *føringende miljøfaktor* som på et vis kan sies å «trekke ned» den positive effekten av andre fysiske og sosiale tiltak og aktiviteter i området.

Hva kan gjøres? På spørsmål om hva beboerne mente kunne bidra til å skape mer trygghet, foreslår de blant annet en mer omfattende ravneordning der flere med synlige vester går rundt i boligområdet utover ettermiddag og kveld, og gjerne utover natten. De bør være synlig tilstede, noen man kan slå av en prat med på vei til eller fra. Det vil skape både trygghet og virke preventivt mot bråk og uro. Ravneordning ble startet opp i et av borettslagene, men måtte dessverre etter hvert avvikle ordningen grunnet for få frivillige som meldte seg (beskrevet i kapittel 4). Men mest ønsker de at personer med rus- og psykiatriproblemer spres slik at det ikke blir en slik hopping som det nå er i visse blokker. Og at de kommunale

leilighetene i større grad fylles opp av vanskeligstilte som ikke på samme måte bidrar til utryggheten. Men de ser samtidig at det vil være en utfordring knyttet til det at for eksempel barnefamilier som trenger kommunale leiligheter skal måtte bo der slike problemer eksisterer. Bydelen har nå ansatt en bomiljøarbeider for å følge opp de mest utsatte bomiljøene etter at det ble opprettet en egen boligsosial avdeling i 2015.

Andre synspunkter dreier seg om at de største endringene som har skjedd for bomiljøene er de *fysiske oppgraderingene* i nærområdene. Det blir visuelle forbedringer og trivselen øker. Dette bidrar i sin tur til større stolthet til stedet, forteller bomiljøarbeideren. Oppussingen i området gjør noe mer beboerne: «Folk sier det har blitt fint her. Beboere som selv har utfordringer i hverdagen, føler seg mye tryggere til tross for at de selv bidrar til å skape utrygghet». De ser at det er mindre forsøpling, bedre uteområder. «Gamlegutta har vært stolte over å bo på Ammerud fordi det var et røft og tøft miljø, nå er stolte fordi det har blitt bra».

Et annet poeng som informantene fra bydelen trakk fram var at ved å sette i stand uteområder og nærmiljøet i boligområder i offentlig regi, der fraværet av vedlikehold lenge har synlig, viser kommunen at de bryr seg om de som bor der. Dette er særlig viktig for beboere som er avhengig av kommunale tjenester. «Kommunen blir ikke lenger bare sosialkontoret, men også nærmiljøutviklere. De opplever at bydelen er «mer samlet». Dette betyr noe for folk uavhengig av hvor langt nede du er».

5.6 Ammerud sett fra politiets ståsted

Et av spørsmålene vi har forsøkt å besvare er følgende: *I hvilken grad har de fysiske tiltakene bidratt til mer trygghet for beboerne på Ammerud?* Hvordan ser dette ut fra politiets ståsted? Vi har intervjuet politiet på Stovner, som har ansvaret for bydel Grorud.

Innledningsvis vil vi kort å nevne at selv om noen kommentatorer har uttrykt bekymring for «parallelsamfunn», «ghettotendenser» eller «svenske tilstander» i Groruddalen, viser for det første forskningen at dette er langt fra virkeligheten (Andersen, 2012; Andersen & Biseth, 2013). For det andre, så er dette med svenske tilstander ei heller et bilde politiet kjenner seg igjen i. Vi så heller ingen ubehagelige tegn knyttet til dette eller spor etter lokale

gjenger som reagerer når utenforstående kommer på besøk da vi fikk rundt i området i forbindelse med dette prosjektet.

Det politiet i denne bydelen prioriterer er spesielt familievold, grov vold mer generelt og ungdom (intervju med politiførstebetjent Anders Haugerud, 10. november, 2016). Bydel Grorud har dessverre en høy forekomst av ungdomskriminalitet. Det dreier seg særlig om ran, grov vold og seksuelle lovbrudd. Det er visse områder i nærheten av Ammerud som er mer utsatt enn andre er, dette gjelder blant annet Grorud senter og Romsås. Butikktyverier og lignende er det lite av. Groruddalen og de enkelte bydelene har heller ingen «gjengproblemer» nå for tiden. Man ser også at barneran er noe som går i bølger. Så selv om det settes i verk tiltak som virker når det er en bølge, så kan problemet komme tilbake når en ny generasjon ungdom vokser opp. Som tidligere forskning på Groruddalsungdom har vist (Andersen 2014), så vektlegger også politiet at ungdommene mobile. Ungdom fra Ammerud har også andre deler av Groruddalen, men også sentrum, som sin fritidsarena, dette gjelder også individer som gjennomfører kriminalitet. Tilsvarende er Ammerudklubben et sted «vanlige», men også kriminelle ungdom fra andre nabolag i Groruddalen trekkes mot. Det at de mindre lovlydige ungdommene fra andre steder i Groruddalen kommer til Ammerud, gir noen utfordringer for nærmiljøet der.

Politiet var likevel opptatt av å understreke at det var trygt å anvende de offentlige uterommene i bydelen:

«På Ammerudklubben er det foreldregrupper som følger de unge hjem. Det er ingen grunn til det, det er trygt å ferdes på gangveier og ute på Ammerud. Det er dette med opplevd versus reell trygghet. Vi kjører rundt og det er ingen der, ingen som henger ute. Men heller ingen som går tur. Og da blir det jo verre, om ingen lufter hunden en gang – da føles det utrygt.»

Det er altså ikke farlig å gå ute i nærmiljøet, slik politiet ser det. Men om flere gjør nettopp dette ville også trygghetsfølelsen til beboerne øke. At det er trygt å bevege seg i det offentlige rom i Groruddalen stemmer overens med våre egne observasjoner fra tidligere feltarbeid – det er rett og slett få om noen som henger ute, særlig på kvelds- og nattestid (Andersen 2012; 2014). Det var også lite problemer med «fyll» på Grorud og i Groruddalen som helhet. Men det ser ut til å være delte opplevelser av dette; i

fokusgruppeintervjuene ble det sagt at det var blitt tryggere med lyssetting og at dette igjen førte til at flere beveger seg ute. Samtidig er det klart visse områder som oppleves som utrygge, slik vi viste med data fra survey over.

Politiet sa også at blant bydelene i Groruddalen så var bydel Grorud blant de beste når det kom til tilbud til ungdommene. Arenaer som Ammerudklubben var særdeles viktige da de «bygger tillit» – også ungdommene vi snakket med sa at de hadde møtt politiet på klubben: «Politiet snakker med ungdommene der». Samt at «vi har et godt forhold til politiet», men jentene vi snakket med (se under), sa også at det ikke var behov for mer synlig politi i nærmiljøet da dette i seg selv kunne skape utrygghet: «Da vil adrenalin koke litt». Politiet opplevde selv at ungdommene i stor grad har tillit til politiet, mye fordi politiet er mye ute i lokalmiljøene og snakker med unge og voksne:

«Vi kjører patruljer, møter ungdom der de er og henger og vi kjenner personene godt. Vi går ofte ut av bilen og snakker med dem, så [vi får god] innsikt i folks trygghetsfølelse. Det er jo litt politi og røver-spill [mellom oss og ungdommene], men de vet hvor grensa går. Vi er noen de kan prate med og stole på. Vi som går rundt her, vi får kontakt med folk. Dette er viktig.»

Om politiet representerer «storsamfunnet» eller staten, så synes det i dag å være et tillitsforhold mellom dem og ungdommene. Disse ungdommene har ofte en etnisk minoritetsbakgrunn og således er båndene mellom politiet og ungdommen også interetniske relasjoner. Med andre ord er dette brobyggende bånd (Putnam, 2000), eller tillitsrelasjoner mellom ulike etniske grupper samt mellom aktører ulikt posisjonert i samfunnet/samfunnsstrukturen og med høyst ulike mulighet for formell maktutøvelse. Innenfor rammene av dette prosjektet, har vi ikke hatt mulighet til å utforske «sosial kapital» på Ammerud utover det vi har vist til her. Det er grunn til å tro at arenaer som ungdomsklubben, idrettslag, skolen, men også de ulike nabolagene, hadde vært interessante å se på gjennom slike analytiske briller.

Fra politiets side ble det likevel understreket at den omtalte tilliten mellom dem og ungdommene var en skjør ting. Om rammebetingelsene for politiet ble endret, noe som var usikkert

grunnet den pågående politireformen, så kunne det oppsøkende politiarbeidet beskrevet over, lide.

En annen ting politiet trekker frem, er at *familiesituasjonen* til flere av de ungdommene som utfører kriminelle handlinger som vold og ran, er utfordrende. Det er ikke nødvendigvis slik at foreldrene selv er kriminelle eller ikke bryr seg, men at de voksne ikke klarer «å ta tak». En grunn kan være at «de ikke kjenner systemet» siden de selv ikke er født i Norge. Noe politiet trakk frem som en styrke for Ammerud og bydelen, var det gode samarbeidet de hadde med barnevernet her. Fra tidligere studier (Andersen, 2009) vet vi at et slikt samarbeid ikke alltid fungerer optimalt, men politiet på Stovner har som sagt meget gode erfaringer og sa selv at «dette var helt unikt, bydel Grorud utmerker seg sammenlignet med andre». Politiet hadde også inntrykk av at det heller ikke var slik at foreldre med en innvandrerbakgrunn generelt var skeptiske til barnevernet. Heller det motsatte.

I samtaler med beboere vi møtte på feltarbeid og gjennom våre intervjuer, kom det frem at det var visse områder internt på Ammerud som den mer synlige kriminaliteten og uroen ble knyttet til. Også politiet trakk frem dette og forklarte at det kan være store forskjeller mellom nabolag der småhusområdene oppleves langt mindre utfordrende enn visse deler av blokkområdene.

Det er begrenset hva områdeløft kan gjøre med å redusere ungdomskriminalitet. Men tiltak, som for eksempel lys i flere av gangveiene og i undergangene, tiltak for å bli kjent med naboene og bedre fritidstilbud til ungdom, kan ha effekt på opplevd trygghet og påvirke bruken av området. Lys og flere som bruker utemiljøet kan for eksempel «fortrenge» lyssky virksomhet.

6 Strategi: Omdømmebygging og stedsidentitet

I hvilken grad viser empirien eventuelle endringer de senere årene som kan knyttes til strategien om stedsidentitet og omdømmebygging? Under denne strategien er målet at Ammeruds kvaliteter skal oppleves som styrket: *«Oslos befolkning har en oppfatning av Ammerud som et lokalsamfunn der det er godt å bo og være for alle. Ammeruds positive kvaliteter slik de opplever av lokalbefolkningen er styrket og synliggjort.»* Foruten tiltaket om å ansette en informasjonsmedarbeider, har det først og fremst vært tiltaket «Vi her på Ammerud» som har vært jobbet med.

Vi her på Ammerud

Hensikten med dette tiltaket er å løfte frem Ammerud som et eget lokalsamfunn, og å bidra til å endre de negative bildene av Ammerud som folk blir presentert i møte med andre. Disse bildene stemmer sjelden med lokalbefolkningens egne erfaringer. Tiltaket handler om å skape engasjement og oppmerksomhet rundt det positive som skjer på Ammerud gjennom markedsføring og kommunikasjonsstrategi, samt å viderefremme resultater fra områdeløft og ny måling av omdømme på Ammerud (denne undersøkelsen). I undersøkelsen fra 2013 ble det pekt på at blokkområdene på Ammerud hadde et dårlig renommé utad, og som også til en viss grad påvirket oppfattelsen av resten av Ammerud. Tiltakene besto i å blant annet skape diskusjon om blokkene for å se disse med nye øyne, samarbeide med eiendomsmeglere for å få frem det positive med arkitekturen, og promotere det varierte boligmarkedet på Ammerud.

6.1 Stedsidentitet på Ammerud

I fokusgruppeintervjuene og intervjuene med ungdommen kom det ikke fram temaer som direkte tok opp dette med omdømmebygging og stedsidentitet. Men det er flere forhold som kom frem i samtalene og som kan underbygge og tolkes som stedsidentitet.

Eksempler på dette var at flere trakk fram at leilighetene der de bor på Ammerud er veldig fine. De har flott beliggenhet og ikke minst trekkes nærhet til marka frem. Dessuten vises det til at Ammerud er blant de områdene i byen der boligprisene har steget mest den siste tiden (høsten 2016).

De sier også at «det kan ikke bli bedre enn her», og «Vi har jo Steinbruvannet. Jeg vet om folk som kommer helt fra Vestkanten for å bade i Steinbruvann».

Andre forhold som kan tyde på både omdømmebygging og særlig stedsidentitet var høstens lysvandring, fra 2016, som startet med konsert og innvielse av den fine nye scenen på tunet. Det var rekordhøy deltakelse og informantene mente at det var en stemning av stolthet knyttet til økt bevissthet om (nye) kvaliteter ved området

Det samme gjelder historien vi ble fortalt om Ungdomsrådet i bydelen som hadde invitert ungdom fra andre kanter av byen til Ammerud. Ovenfor beskrev vi hvilke anlegg og aktivitetsplasser de viste frem. De besøkende var positivt overrasket over hvor mye som (egentlig) var fint og trivelig her. Dette ble løftet frem som en bra måte å spre positive inntrykk om området: reconstruction of identity of place (Vestby 2015).

Ammerud som nabolag i endring?

I kapittel 3 fant vi at beboernes totalinntrykk av Ammerud er godt, og at det har vært liten endring siden 2013. Hovedinntrykket er at beboerne trives og ønsker å bli boende. Vi finner tendenser til at ungdom trives bedre enn før, at tryggheten er litt bedret og at særlig barnefamilier i noe større grad enn før gir uttrykk for at de ønsker å bli boende. Samtidig finner vi enkeltpunkter hvor det går motsatt vei.

For å forsøke å utdype dette bildet noe og trenge litt dypere i trivsel, tilhørighet og stedsidentitet over tid framsatte vi i surveyen

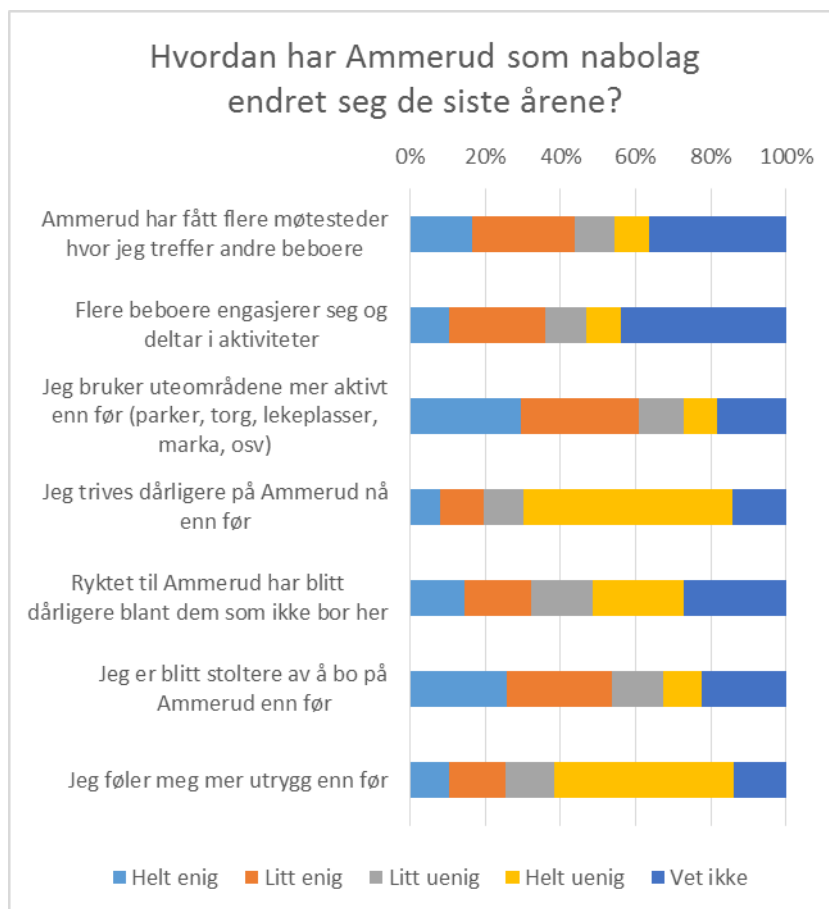
en rekke påstander om mulige endringer i Ammerud de siste årene. Beboerne ble bedt om å ta stilling til påstandene om møtesteder, beboerengasjement, bruk av uteområder, trygghet, trivsel og stolthet, samt Ammeruds rykte blant utenforstående.

På påstanden om at «Ammerud har fått flere møtesteder hvor jeg treffer andre beboere» hersker det tydeligvis en del usikkerhet siden litt mer enn hver tredje beboer oppgir at de ikke vet. Samtidig har 44 prosent sagt seg helt eller delvis enige, mens dem som er helt eller delvis uenige kun utgjør 20 prosent.

Påstanden om at «flere beboere engasjerer seg og deltar i aktiviteter» har også vært vanskelig å ta stilling til siden 44 prosent oppgir vet ikke her. Gitt at denne påstanden omhandler hva «andre gjør» kan en slik usikkerhet sies å være «naturlig». Og når én av tre enten er usikre eller helt eller delvis uenige, kan det tolkes som at de fleste ikke har inntrykk av at engasjement og deltakelse blant beboerne har økt de siste årene.

Det er imidlertid et klart funn at beboerne ser ut til å bruke uteområder med aktivt enn før. 61 prosent er helt eller delvis enige i dette, og her er andelen som er usikre betydelig lavere. Tryggheten ser også ut til å være i positiv utvikling da 61 prosent sier seg uenige i at de har blitt mer utrygge enn før. Samtidig sier én av fire seg helt eller delvis enige i påstanden. Dette viser at trygghet fortsatt er et tema som man bør ta på alvor og jobbe med.

Figur 6.1: Påstander om mulige endringer av Ammerud som nabolag de siste årene. Andel av alle respondenter (N=791).

Ammeruds rykte blant dem som ikke bor der bør selvsagt helst besvares nettopp av dem som ikke bor der. Samtidig møter beboerne ofte på ulike reaksjoner og holdninger til bostedet sitt i møte med utenforstående. Hva beboerne selv mener om dette og hvorvidt de har merket endringer kan derfor gi en viss pekepinn. Andelen som er usikre og svarer vet ikke er relativt høy på dette spørsmålet, men vi tolker likevel det at 41 prosent oppgir at de er helt eller delvis uenige i påstanden om at ryktet har blitt dårligere som relativt positivt. Samtidig sier en av tre at de er helt eller delvis enige i en forverring av ryktet. Tendensen på dette punktet synes derfor å være noe ambivalent og uklar.

To av tre er helt eller delvis uenige i påstanden om at de trives dårligere enn før, mens under 20 prosent sier seg helt eller delvis enige i en slik påstand. Dette spørsmålet bekrefter relativt tydelig at majoriteten trives godt på Ammerud. Stoltheten over å bo på Ammerud ser også ut til å være i positiv utvikling siden godt over halvparten sier seg enige i at de har blitt stoltere de siste årene.

Samlet sett – når vi tar hensyn til disse påstandene om nabolaget og andre spørsmål i surveyen, samt funn fra intervjuene – er inntrykket at det blant mange er en positiv stemning når det gjelder utviklingen på Ammerud og at beboernes stedstilhørighet og stolthet er styrket. Det virker som dette henger sammen med at mange oppfatter og ser at «noe skjer», og at dette kobles til en del av tiltakene som er kommet i regi av områdeløftet. Det kan være vanskelig å skille klart mellom hva som er et sterkt ønske om at stedet skal utvikle seg i en positiv retning, og hva som er «reelle» endringer. Svært mye forskning på stedstilhørighet viser at for majoriteten er det å forsvare bostedet sitt en slags ryggmargsrefleks (Ruud og Vestby 2011, Ruud 2015, Vestby 2015, Ruud, Brattbakk m.fl. 2005). I Ammerud sitt tilfelle tolker vi det likevel dit hen at de positive tendensene vi ser i stor grad ser ut til å være koblet opp mot konkrete endringer og tiltak, og derfor har rot i faktiske pågående utviklingstrekk. Når det er sagt viser erfaringen at slike prosesser med å endre og utvikle steder ofte tar tid, er skjøre, og krever kontinuerlig innsats. Dessuten er det viktig at de aspektene som fortsatt er utfordrende tas på alvor.

7 Strategi: Samarbeid på tvers

Dette kapitlet tar for seg i hvilken grad vi kan se økt samarbeid mellom forskjellige aktører som er involvert i lokalmiljøet på Ammerud. Målet med denne strategien er: *«På Ammerud samarbeider aktører om kultur for alle gjennom både organiserte og uorganiserte aktiviteter. Samarbeidet styrker deltakelse og de positive fortellingene om Ammerud som et godt sted å bo og være for alle.»* Strategien er operasjonalisert i tiltakene Samarbeid på tvers og Aktivitet og ung ledelse.

7.1 Samarbeid på tvers

Denne aktiviteten dreier seg om å få ulike kultur- og frivillige organisasjoner til å samarbeide for å skape nettverk på tvers av sosiale og geografiske skillelinjer gjennom arrangementer, formidling av aktiviteter og konkrete prosjekter. Det betyr ikke at foreninger ikke samarbeider i dag. For eksempel har det blant de mest etablerte idrettsaktivitetene lenge vært samarbeid, ifølge informanter fra fokusgruppene. Dette dreier seg blant annet om de to av de største idrettsklubbene, Ammerud Håndball og Ammerud Basket, som deler baner med hverandre og har samme driftskomite. Imidlertid så bydelen behov for et større samarbeid om aktiviteter og arrangementer i området, ikke minst når det gjelder å koordinere aktiviteter.

Et eksempel på nærmere samarbeid som kom opp under fokusgruppemøte var et konkret forslag om å arrangere en håndballcup samtidig som Granitt-rock gikk av stabelen. Begrunnelsen var at da var det mange som likevel tok turen til Ammerud og man kunne utvide aktivitetstilbudet for folk i alle aldre.

Informantene forteller imidlertid om samarbeid og gode intensjoner om dette, men som likevel ikke er så lett å få til i

praksis. «Vi prøver å få det til, så går det bra en liten stund, men så sklir det ut» forteller en fra en av idrettsklubbene. Det dreier seg om samarbeid både med andre klubber men også samarbeid mellom trenerne og foreldre.

Når det gjelder frivillighet og deltakelse ble vi fortalt at det alltid er de samme som stiller opp. Vårt inntrykk er at frivilligheten som for eksempel dreier seg om å drifte foreningene, slet med rekruttering og oppslutning. Det er en håndfull personer som bærer ansvaret; en så liten kjerne gir både mye arbeid og ansvar på få, og gjør virksomheten sårbar fordi avhengigheten står og faller med en liten kjerne. «Kapasiteten strekker ikke til med hensyn til å engasjere seg i utvidet samarbeid med andre lag og foreninger når person- og tidsressursene så vidt strekker til driftingen av primæraktivitetene», ble vi fortalt.

Det ble imidlertid satt i gang et eget prosjekt der det ble ansatt en person i 20 prosent stilling for å få flere til å stille opp til Ammerud basket. Foreldre til tidligere medlemmer ble ringt opp, og forklart at denne typen foreninger er avhengig av frivillighet. Et annet prosjekt som ble satt i gang var et aktivtetslederkurs for ungdomsledere. Informantene fortalte at ingen av tiltakene ble fulgt opp over tid. Av 17 ungdom som var med på kurset var det 2 ungdom som fortsatte, og etter at personen som skulle rekruttere slutten ble heller ikke rekruttering av foreldre fulgt opp.

Vi har for lite belegg til å kunne si noe generelt om samarbeid på tvers av foreninger, men det er likevel verdt å merke seg at det å etablere samarbeid og å følge opp dette tar tid. Slik vi kan tolke funnene er det kanskje særlig rekruttering til frivillighet som er viktig; noe også områdeløftet på Ammerud har fokus på. Slik vi tolker situasjonen i dag er det ikke blitt noe lettere å rekruttere frivillige til lag og foreningsvirksomhet enn det var i 2013. Også borettslag sliter med rekruttering til styreverv. Når det er de samme få som går igjen og som bærer et stort ansvar, er det naturlig at det primære, nemlig drifting av egen virksomhet, er det som prioriteres framfor å etablere nye samarbeidsrelasjoner med andre foreninger eller bydelsansatte.

7.2 Aktivitet og ung ledelse

Bakgrunnen for dette tiltaket var at ungdom i blokkområdene deltar i mindre grad i organiserte idrettsaktiviteter, noe som særlig viser seg å gjelde jentene, og det var et behov for alternative tilbud til denne gruppen. Samtidig hadde de lokale idrettslagene behov for å tenke nytt rundt rekrutering. Målene i 2016 var å gjennomføre en del aktiviteter på dette område, blant annet ved gi ungdom ledererfaring, utdanne unge aktivitetsledere samt å gi lavterskeltilbud til de minst aktive.

En av aktivitetene som får positiv omtale av informantene er kurset som lærer opp ungdom til å være aktivitetsledere for barn, enten det dreier seg om ferier eller på SFO. Kurset er populært fordi det blant annet gir ungdom arbeidserfaring tidlig.

8 Hovedfunn: I hvilken grad har områdeløft bidratt til at beboerne opplever endringer på Ammerud?

Hensikten med denne rapporten har vært å identifisere eventuelle effekter som områdeløftet på Ammerud har hatt for befolkningen i området i disse fem årene med områdeløft (fra 2011 til ut 2016). Vi har særlig hatt søkelys på eventuelle endringer de tre siste årene, fra den forrige undersøkelsen om Ammerud ble gjennomført i 2013. I oppdraget for undersøkelsen ble dette formulert som to problemstillinger:

1. Hvilke effekter har områdeløftet hatt for befolkningen på Ammerud, sett opp mot hovedmål og de ulike strategiene som områdeløftet har jobbet etter?
2. Hvordan har utviklingen vært fra nullpunktsmålingen i 2013 frem til måletidspunktet i 2016?

Hovedmålet i områdeløftet har vært å gjøre Ammerud kjent som et lokalsamfunn som det er godt å bo og være for alle, med en raus, stolt, trygg og aktiv lokalbefolkning. For å oppnå disse målene har områdeløftet arbeidet etter følgende fire strategier: *Omdømme og stedsidentitet, Medvirkning og levekår, Fysiske rom med hjerte* samt *Samarbeid på tvers*. Under hver av disse strategiene har det vært gjennomført en rekke prosjekter og tiltak som bygger opp under strategiene.

Hvilke funn peker seg ut i denne undersøkelsen? Vi har i det følgende organisert funnene etter det som viser positive tendenser og det som fremdeles kan være utfordrende og som det bør settes søkelys på i neste programfase.

8.1 Positive tendenser

Omdømme og stedsidentitet

- **Positiv stemning når de gjelder utviklingen av Ammerud.** Samlet sett – når vi har analysert svarene fra surveyen og fra intervjuene – er inntrykket at det blant mange er en positiv stemning når det gjelder utviklingen på Ammerud og at beboernes stedstilhørighet og stolthet er styrket. Det virker som dette henger sammen med at mange oppfatter og ser at «noe skjer», og at dette kobles til en del av tiltakene som er kommet i regi av områdeløftet. Det kan være vanskelig å skille klart mellom hva som er et sterkt ønske om at stedet skal utvikle seg i en positiv retning, og hva som er «reelle» endringer. Svært mye forskning på stedstilhørighet viser at for majoriteten er det å forsvare bostedet sitt en slags ryggmargsrefleks. I Ammerud sitt tilfelle tolker vi det dit hen at de positive tendensene vi ser i stor grad er koblet opp mot konkrete endringer og tiltak, og derfor har rot i faktiske pågående utviklingstrekk.
- **De aller fleste beboere har et godt totalinntrykk av stedet sitt,** dvs. det interne stedsbildet. 73 prosent har et veldig bra eller bra inntrykk av Ammerud. Dette kan imidlertid være noe annet enn det eksterne omdømmet. 41 prosent sier seg «helt eller litt uenige» i påstanden «Ryktet til Ammerud har blitt dårligere blant dem som ikke bor her», mens 27 prosent ikke har noen formening og 32 prosent sier seg helt eller litt enige.
- **Stedsidentitet har i positiv forstand blitt endret gjennom fysiske nyanlegg og utbedringer,** som for eksempel tunnelen med klatreveggen, det utendørs aktivitetsanlegget Ammerudgymmen, renovering og nybygging på Ammerudhellinga både med aktivitetshus, utendørs scene, uteområder og ballbane, samt Grorudparken. Dette er steder som nå både øker trivsel, gjør beboerne mer stolte av stedet sitt og har gitt dem noe å vise frem til besøkende. Andelen som oppgir å bruke Ammerudtunnelen «ofte» eller «av og til» utgjør 41 prosent, 25 prosent bruker Ammerudgymmen og Grorudparken

brukes av hele 64 prosent. Andelen som synes disse områdene er «bra eller veldig bra» er høyere. For eksempel svarte 72 prosent dette om Grorudparken. Samtidig oppgir 61 prosent at de bruker uteområder som parker, torg, lekeplasser og marka mer aktivt enn før.

- **Beboerne er blitt stoltere av å bo på Ammerud.** Surveyen viser at litt over halvparten sier seg «helt eller litt enige» i påstanden «*Jeg er blitt stoltere av å bo på Ammerud enn før*», og to av tre sier seg «helt eller litt uenige» i påstanden «*Jeg trives dårligere på Ammerud nå enn før*». Særlig er ungdom blitt stoltere av stedet, noe som også kom frem i intervjuene. Blant annet inviterte Ungdomsrådet i bydelen ungdom fra andre kanter av byen til Ammerud. De besøkende var positivt overrasket over hvor mye som (egentlig) var fint og trivelig her. Dette ble løftet frem som en bra måte å spre positive inntrykk om området: vise at det har foregått en «reconstruction of identity of place». Funnene viser også at ungdom har et bedre inntrykk av stedet enn øvrige aldersgrupper; hele 85 prosent av de unge oppgir at totalinntrykket er bra eller veldig bra. Dette er dessuten en klar forbedring fra 2013. Et annet eksempel som trekkes frem er lysvandringen langs elva høsten 2016, som startet med konsert og innvielse av den fine nye scenen på tunet ved Aktivitetshuset. Det var rekordhøy deltakelse og informantene mente at det var en stemning av stolthet knyttet til økt bevissthet om (nye) kvaliteter ved området.
- **De aller fleste ønsker å bli boende.** Syv av ti svarer at de ikke har noen planer om å flytte. Kun 14 prosent oppgir at de ønsker å flytte, og 13 prosent sier de ikke vet om de vil bli boende i årene som kommer. Familier med hjemmeboende barn under 18 år har i større grad planer om å bli boende (78 prosent), enn dem uten (67 prosent). Flere trakk fram at leilighetene der de bor på Ammerud er veldig fine. De har flott beliggenhet og ikke minst trekkes nærhet til marka frem. Dessuten vises det til at Ammerud er blant de områdene i byen der boligprisene har steget mest den siste tiden (høsten 2016).

- **Stedstilhørighet.** Også andre kilder viser til en *stedstilhørighet*, som når politiet forteller at de opplever visse fellesskap eller grupperinger som territorielt baserte, og at konfliktlinjer som måtte oppstå ofte fulgte slike romlige grenser. «Det er mer territoriell tilhørighet, enn hvilken landbakgrunn eller religion de har. Det er altså viktigere om de er fra Ammerud eller Romsås».

Samarbeid og deltakelse

- **Kveldsravnordning i borettslaget.** Beboerne i borettslagene samarbeidet om et nytt tiltak; nemlig en *kveldsravnordning* som gikk ut på å følge barn til og fra aktiviteter, først og fremst klubben, i nærmiljøet på ettermiddag og kveldstid for at barna skulle føle seg trygge. Ravnene gikk med vester og var godt synlige i området. Ravneordningen viste seg å ha noen *utilsiktede positive effekter* ved at de voksne i borettslagene som var med på dette ble bedre kjent i sitt eget nærmiljø på en annen måte sammen med barna. De observerte andre sider ved området som gjorde at de fikk ny innsikt i hvordan forholdene var, blant annet oppdaget de narkomane som gikk rundt i området, folk som stjal skifersteiner fra et anlegg og barn som var utestengt fra hjemmet sitt. Selv om det var positive erfaringer med ordningen, ble det etter første året vanskeligere å få folk til å være med. Utfordringen nå er å få denne type tiltak mer etablert og forankret, kanskje i større grad som et samarbeid mellom borettslagene og oppsøkende virksomhet i bydelen?
- **Sosiale arrangementer i borettslaget.** Andre typer samarbeid dreier seg om sosiale arrangementer som borettslaget står for. Det er særlig juletefest, «back-to school» -party, samt ski- og skøyte dag som trekker til seg frivillige som er arrangører. Disse arrangementene er svært populære blant beboerne. I tillegg har de tilbud i feriene for barna som er hjemme. Utstyr kan lånes og særlig fortelles det om økt interesser med ski og skøyter. De mest etablerte idrettsaktivitetene har lenge hatt et samarbeid; blant annet rundt de to største idrettsklubbene, Ammerud Håndball og Ammerud Basket, som deler baner med hverandre og har samme driftskomite.

- **Vellykket kurs for ungdom.** Kurset som lærer opp ungdom til å være aktivitetsledere for barn, enten det dreier seg om ferier eller på SFO, har vært veldig positivt. Men aktivitetskurset avsluttes med områdeløftets slutt, noe informantene omtaler som veldig uheldig. Det er mange som er lært opp som ledere, men de trenger mer erfaring.
- **Beboerne på Ammerud er aktive.** Svarene vitner om en relativt aktiv befolkning på Ammerud hvor de uorganiserte aktivitetene som foregår lokalt i bydelen ser ut til å være den viktigste formen for fritidsaktivitet. Samtidig ser vi at lokale organiserte aktiviteter også skårer relativt høyt. Av de spesifikke aktivitetene ser vi at deltakelse i sameier, borettslag og velforeninger samt det å følge opp barna i deres fritidsaktiviteter er noe nesten hver tredje respondent bruker tid på.
- **Likevel noen som ikke deltar.** Et viktig funn er at selv om relativt mange lever et aktivt liv på fritiden sin, er det også ganske mange som oppgir at de enten deltar i svært få aktiviteter eller overhodet ikke deltar i noen form for aktiviteter. Når vi spør disse om hvorfor de ikke deltar i aktiviteter i bydelen på fritiden er det «har ikke tid» (33%) og «kjenner ikke til aktiviteter jeg ønsker å delta i» (25%) som oppgis hyppigst. Åtte prosent oppgir økonomi som viktigste grunn – «de har ikke råd» til å delta. Det var også en «annet-kategori» på dette spørsmålet og her kom helsemessige årsaker/sykdom samt det at *barna foreløpig var for små* opp som viktige årsaker.

Trygt og trivelig på Ammerud, men noen sosiale miljøproblemer reduserer dette

- **Befolkningen på Ammerud trives.** Vårt hovedbudskap er at *Ammerudbefolkningen i stor grad rapporterer om trivsel i sitt nærmiljø*. Likevel er det en del som føler seg utrygge når de er ute. Surveydata viser at andelen som *aldri* føler seg utrygge på Ammerud har sunket noe, mens andelen som *sjelden* føler seg utrygge har steget noe fra 2013. Samtidig er

det nå svært få som *ofte* føler seg utrygge. Dette kan tolkes dit hen at *tryggheten er blitt litt større*.

- **Noen føler seg utrygge.** Selv om hovedbudskapet er at folks trives, er det også *noen som føler utrygghet*. Dette dreier seg særlig om at rusede og psykisk ustabile naboer skaper utrygghet i bomiljøet. Dette gjelder først og fremst i høyblokkene i Ammerudlia borettslag. Dataene viser også at kvinner føler seg betydelig mer utrygge enn menn. Fortsatt føler særlig kvinner seg utrygge ved samtlige fire underganger på Ammerud, herunder undergangen ved og gangveien mot Grorud. Jentene vi intervjuet er samstemte i at det er visse områder de synes er «skumle». Dette gjelder spesielt der det er mørkt på kvelden. Undergangen ved Grorud T-banestasjon fremstår som særlig trygg for mange. Personer med innvandringsbakgrunn og blokkbeboere føler seg noe mer utrygge enn etnisk norske og småhusbeboere. Mellom ulike aldersgrupper er resultatene mer sprikende: de yngste ungdommene (13-15 år) og gruppen av 30-49-åringene oppgir størst grad av utrygghet. Men til tross for økt grad av opplevd utrygghet *vil folk bli boende*. «Vi blir her, vi hører til her» er svaret fra mange.
- **Det mangler fremdeles lys i gangveier.** I 2013 var opplevelsen av utrygghet fra beboerne grunnet i blant annet manglende lys i gangveiene, og mye forsøpling i nærmiljøet. Dataene fra 2016 viser at *manglende lys i gangveiene fortsatt regnes som en stor utfordring* tross tiltakene som er iverksatt. Fokusgruppeintervjuene med ulike type informanter etterlot likevel et klart inntrykk av at det ble opplevd som en svært positiv forbedring at det var blitt mer lys på gangveier, plasser og i underganger. Dette mente de hadde bidratt til at flere var ute og kombinasjonen bedre lys + flere mennesker. Men til tross for det gode inntrykket fra fokusgruppeintervjuene viser surveydataene at det fortsatt gjenstår strekninger og områder som trenger belysning.
- **Bydelen har høy forekomst av ungdomskriminalitet.** I følge politiet har Bydel Grorud dessverre en høy forekomst av ungdomskriminalitet. Det dreier seg særlig om ran, grov

vold og seksuelle lovbrudd. Det er visse områder i nærheten av Ammerud som er mer utsatt enn andre, dette gjelder blant annet Grorud senter og Romsås. Politiet var likevel opptatt av å understreke at det *var trygt å anvende de offentlige uterommene i bydelen*. «Det er trygt å ferdes på gangveier og ute på Ammerud. Det er dette med opplevd versus reell trygghet. Vi kjører rundt og det er ingen der, ingen som henger ute. Men heller ingen som går tur. Og da blir det jo verre, om ingen lufter hunden en gang – da føles det utrygt». At det er trygt å bevege seg i det offentlige rom i Groruddalen stemmer overens med våre egne observasjoner fra tidligere feltarbeid – det er rett og slett få om noen som henger ute, særlig på kvelds- og nattestid.

Flere fellesaktiviteter og bedre uterom

- **Ammerudhellinga 47** er i ferd med å bli et utendørs- og innendørs samlingspunkt. Dette var en av anbefalingene tiltaket i NIBR-rapporten 2010 «Vi her på Ammerud», fordi dette lokalsamfunnet manglet en felles møteplass, et «hjerter i lokalsamfunnet», der alle kunne føle seg hjemme og der ulike aktiviteter, arrangementer og sosiale tiltak kan foregå parallelt. Arbeidet med å ruste opp huset Ammerudhellinga 47 startet i 2014, med utgangspunkt i blant annet medvirkning fra en ungdomskonferanse. Totale kostander beløp seg til 10 millioner kroner på å oppgradere uteområdet, og tilsvarende sum for å ruste opp innendørs. Det ble bevilget ekstra midler fra Groruddalssatsingen til dette. Huset benyttes både av Ungdomsklubben, Åpen barnehage og flere ungdomsprosjekter. Dessuten er det møtelokaler. Tiltaket omfatter betydelige utbedringer med både innvendig oppgradering og omfattende opprusting av uteområdet i tilknytning til huset. Basketballbane, nye plener og sittebenker, beplantning og belysning er kommet på plass. Det er dessuten bygget et nytt bygg; en lav stor scene med tak og tilstøtende uteboder- eller rom. Nybygget har bidratt at det er blitt et hyggelig tun.
- **Området utenfor blokka.** Det største borettslaget hadde en egen spørreundersøkelse blant beboerne om hva de ønsket. De satte opp et telt utenfor husene der folk kunne

komme med ønsker. Folk ønsket seg grillplasser, parsellhager, ball-baner og bordtennisbord. *Nå bruker beboerne bord og benker utenfor blokkene mer enn før, og det er populært å ta med seg griller.* Beboerne er altså opptatt av det fysiske nærmiljøet rundt blokkene og at det er sosiale aktiviteter som vender seg mot hverandre.

- **Frisklivsatsing.** I områdeløftet har det vært en bevisst satsing på å *koble fysiske og sosiale prosjekter*, noe som har vært mulig fordi arbeid med uteområder også ligger til bydelen. De fysiske anleggene har vært en klar styrking av nærmiljøkvaliteter. Dette må ses i sammenheng med at områdeløftet også synes å ha lyktes bra på noen av folkehelse tiltakene. *Frisklivs-satsingen* inngår som et av tiltakene. Det fortelles fra bydelsansatte om økt fysisk aktivitet ute i nærområdene, funn som samsvarer med det innbyggerne selv formidler i surveyen. Det snakkes også om at holdningene har endret seg. Før var skogen ansett som farlig, særlig blant innvandrekvinner, nå går flere av dem turer i marka. «Jeg også nå pakistanske menn i turutstyr som skal på tur. Det har skjedd mye med det å gå tur blant innvandrere de siste årene». Andre årsaker til suksess som trekkes frem er at beboere har fått mer kunnskap om for eksempel nærmiljøenes kvaliteter og muligheter, eller hvordan de kan påvirke egen helse. Tidligere hadde beboerne lite kunnskap om hvor de kunne gå i området og hvilke muligheter som lå i nærmiljøet. De hadde også liten kunnskap om hvilke type klær og utstyr som trengs for å være aktive utendørs på vinteren. Satstingen har lagt stor vekt på informasjon som er forståelig og tydelig, og at tilbudene skal være lavterskel og lystbetont.
- **Folkehelse i barnehagene** er et annet tiltak som viser positive erfaringer. Tiltaket dreier seg hovedsakelig om sunt kosthold og økt fysisk aktivitet. Det er ansatt flere egne medarbeidere i barnehagene med dette for øye; i alt 20 idrettspedagoger er øremerket barnehagene i bydelen og har sin daglige virksomhet der. Da vi på dagtid gikk rundt på Ammerud så vi også at en lokal barnehage tok Ammerudgymmen i bruk, mens foreldre og barn på sykkel tur prøvde seg både her og i klatreveggen i tunnelen.

Personalet ser også at familiene til barnehagebarna i større grad bruker uteområdene i nærmiljøet, og det er mer liv i Grorudparken etter at den ble satt i stand. Familiene blir trukket dit. Det fortelles at skidager og skøytedager, som både er fysiske og sosiale arrangementer, gradvis er blitt mer populære også for innvandrere, og at satsingen på barna har gjort at foreldrene stiller på dette. Utlån av og informasjon om utstyr har bidratt til å senke terskelen. Foreldre forteller at barna lærer om sunn mat og om det å være ute. «Vi ser at mye har skjedd. Det er mer fokus på det å gå tur, det å være ute og være fysisk. Rett og slett å holde seg i form» forteller en informant som jobber med frisklivstiltaket. Mange grupper har tatt i bruk Grorudparken til faste tider. «For eksempel hver tirsdag ser vi barnehager og skoleklasser, og vi ser grupper med eldre som nå går tur sammen med ansatte i omsorgstjenesten.»

8.2 Negative tendenser - forhold som det bør settes videre søkelys på

I undersøkelsen har det også kommet frem forhold som ikke fungerer eller som kanskje viser negativ utvikling, som enten informantene har formidlet til oss eller som avdekkes i surveyen. Dette kan være forhold som kan brukes inn i videre planer for områdesatsinger.

Stedsidentitet

- Kvinner og personer med innvandrerbakgrunn har et litt mindre positivt inntrykk av Ammerud enn gjennomsnittsbeboeren i 2016, og dette er en ny tendens siden 2013 hvor disse to gruppene i liten grad skilte seg ut.

Samarbeid på tvers fungerer ikke optimalt

- **Frivillighet er sårbart.** Det viser seg at samarbeid på tvers kan være vanskelig å få til blant lokalbefolkningen, noe som kom frem blant annet i borettslagene. Tilbakemeldinger tyder på at gode samarbeidsrelasjoner i stor grad er personavhengig og avhengig av vilje til å få det

til. Når ildsjeler gir seg og overlater verv eller oppgaver til andre, kan tiltakene eller aktiviteten forsvinne. Vi ser at frivillighet ikke alltid forplikter og aktiviteter som settes i gang blir da svært sårbare dersom folk som har påtatt seg å bli med ikke stiller. Eksempler på dette fant vi i natteravnordningen.

- **Vanskelig å rekruttere.** Å få til et utvidet samarbeid og koordinering mellom ulike lag og foreninger, slik bydelen ønsket, har vært vanskelig, hovedsakelig pga. ressursmangel. Det skorter på kapasitet; det er alltid de samme som stiller opp, de sliter med rekruttering og oppslutning. «Kapasiteten strekker ikke til med hensyn til å engasjere seg i utvidet samarbeid med andre lag og foreninger når person- og tidsressursene så vidt strekker til driftingen av primæraktivitetene». Det er en håndfull personer som bærer ansvaret i mange av foreningene. Dette betyr at både driften av egen forening og samarbeid med andre innen frivilligheten, er avhengig av noen få personer og derved svært sårbar. utfordringer fremover er knyttet til det grunnleggende: å rekruttere og lære opp et større antall innbyggere til frivillig arbeid. Her bør en kunne bygge på erfaringer fra andre steder i Groruddalssatsingen der det har vært systematisk oppbygging og skolering av ledere til frivillig arbeid i foreninger og i lokale arrangementer.
- **Vanskelig å få oversikt over aktivitetene på Ammerud.** Det er mye som skjer samtidig på Ammerud, men det er ifølge informantene ikke lett å ha oversikten over alle aktivitetene. De savner en enkelt oversikt som for eksempel kan ligge lett synlig på bydelens hjemmeside. Bakgrunnen for dette er at enkelte aktiviteter ligner på hverandre og informantene mener at man heller bør samarbeide om og styrke enkelte aktiviteter enn å sette i gang nye.

Utrygghet i bomiljøene

- **Sårbare bomiljøer med kommunale leietakere.** Forskjellen mellom blokk- og småhusbeboere er minimale

når det gjelder å rapportere om «ubehagelig atferd fra andre» og «sosialt belastende miljø blant andre beboere». Forskjellen går først fremst på at blokkbeboere i større grad oppgir vold som en viktig årsak til å føle seg utrygg, mens småhusbeboerne i større grad oppgir trafikkerte veier som en utrygghetsfaktor. Når vi går nærmere inn på de fem største borettslagene viser det seg at en del av utfordringene knyttet til selve bomiljøet særlig er konsentrert til Ammerudlia borettslag (høyblokkene). Utryggheten er for en del beboere forbundet med sosiale miljøproblemer som følge av en opphoping av mange kommunale leiligheter der det bor personer med alvorlige rus- og psykiatriproblemer. Enkelte har uforutsigbar adferd og oppleves som truende og skremmende, særlig av de unge. Dette skaper både uro og utrygghet. Informantintervjuene gav konkrete beskrivelser av hva dette dreide seg om og det kom frem til dels sterke historier fra beboere om hendelser i sin egen oppgang og der barn blir skadelidende.

- **Behov for mer bomiljøoppfølging.** De sosiale miljøproblemene ligger utenfor bydelens mulighetsrom og mandat å gjøre noe med, ettersom de ikke styrer boligpolitikk- og praksis for vanskeligstilte. Bydelens områdesatsing og miljøtiltak kan (bare) kompensere. Selv om det nå er ansatt en bomiljøarbeider som skal jobbe opp mot beboerne i de kommunale leilighetene, understreker disse funnene imidlertid viktigheten av at bydelen har større fokus på og mer oppfølging av denne gruppen, og ser disse beboerne i sammenheng med det øvrig bomiljøet.
- **Mer lys i uteområdene.** Det er ikke bare i eller rett utenfor blokkene som beboerne opplever utrygghet fra rusede naboer. I de områdene som ikke er opplyst, som i skogen eller i områdene bak blokkene, oppleves det som «skummelt» å gå når det er mørkt. «Det er lyst og fint foran blokkene, men vi mangler fremdeles lys på baksiden».

8.3 Refleksjoner til slutt

Søkelys også på eldre?

Områdeløft har hatt særlig fokus på barn og unge på Ammerud. Det gjenspeiles både i strategiene og tiltakene som er satt i gang. Barn og unges oppvekstmiljø er også et viktig satsingsfelt i Groruddalssatsingen i sin helhet. I denne undersøkelsen fikk vi imidlertid tilbakemeldinger fra de eldre på Ammerud at de føler seg oversett i områdeløftet og ikke så godt ivaretatt som de kunne ønske. De samme erfaringene har vi sett i andre områdeløft. Fordi satsingen i stor grad har hatt andre befolkningsgrupper i søkelyset har mange eldre ikke funnet «sin plass» på lokale møtesteder, og ensomhet og isolasjon har økt. Dette er innspill som er verdt å ta med seg videre inn i nye satsinger. Vi vet at aldersgruppen over 70 år vil øke de neste årene og behovet for tiltak for denne gruppen vil også være viktig.

Opplevelse av endringer kan skyldes andre forhold enn områdeløft

Det er ikke nødvendigvis tilfelle at innbyggerne opplever det som skjer av endringer i området som resultat av områdeløftet, fordi forskjellen på hva som er vanlig kommunal drift og hva som er «prosjektpenger» kan være vanskelig å skille. Det er også viktig å påpeke at eventuelle positive endringer som beboerne har opplevd i løpet av perioden ikke nødvendigvis skyldes tiltak i områdeløftet alene. Det kan dreie seg om iverksatte tiltak i nærområdene spesielt eller Groruddalen generelt, både i regi av Groruddalssatsingen men også iverksatt innenfor det ordinære tjenesteapparatet, og som kan gi positive *synergieffekter* til andre områder. Som det påpekes i Sluttevalueringen av Groruddalssatsingen, og som også Midtveisevalueringen fant, er det heller ikke tette skott mellom hvilke tiltak som finansieres fra hvilket programområde. For eksempel samfinansieres folkehelseprosjekter i barnehagene på Ammerud av programområdet 4 i Groruddalssatsingen og bydelen (Sluttevalueringen av Groruddalssatsingen 2016, s. 69). Dette er et godt eksempel på samarbeid på tvers av programområder og at tiltak forsterker hverandre, og viser at eventuelle effekter som avdekkes gjennom erfarte (positive) endringer ikke nødvendigvis skyldes de enkelte tiltakene.

Dilemma om kostnader med løftene – hva skjer når pengene tar slutt?

Mange tiltak fra områdeløftet er videreført i drift, som UngMed/Campus Grorud og til dels borettslagsarbeidet gjennom tilsetting av bomiljøarbeider som skal jobbe opp mot Ammerudlia borettslag som pilot for sitt arbeid. Samtidig er flere som jobber med prosjekter bekymret for hva som skjer når pengene tar slutt. «Oslo kommune har gått fra å drifte byen til å bry seg. Det å skape så mye aktivitet koster penger, men livskvaliteten til innbyggerne øker». Sitatet er hentet fra en av de ansatte som jobber med områdeløft i bydelen. Det er ikke gitt at det følger videre penger for å opprettholde tiltak og prosjekter. Bydelsbudsjettene er ofte under press. Det er vanskelig å ha en kost-nytte tilnærming til spørsmålet, men informantene har noen betraktninger. «Mange av tjenestene våre er ikke dyre når man ser på andre kostnader. Hos oss har vi nå 250 personer i året som er med på den ukentlige trimmen. Hvis en av de som er med kommer seg ut i jobb på grunn av bedre helse er det verdt hver krone som går til å lønne stillingen». Tilbudet er gratis, og er en del av det ordinære kommunale tilbudet i bydelen.

Strukturelle forhold som påvirker i feil retning: Målkonflikter

Det er særlig ett punkt som vi ønsker å trekke frem. Det er paradoks at det brukes store summer til tiltak som for eksempel skal bidra til trygge og gode oppvekstforhold til barn i bomiljøene på den ene siden, mens kommunale foretak som drifter utleieboligene og bydelene som skal bosette vanskeligstilte beboere og følge opp disse, ofte ikke har nok ressurser til beboere som trenger hjelp. Dette er beboere som har behov for til dels tett oppfølging, og som oppleves som truende og skremmende av barnefamilier. Det dreier seg både om penger som brukes i områdeløftene men også i den overordnede satsingen.

Staten og Oslo kommune går nå inn med ti nye år til Groruddalssatsingen der det skal satses på blant annet nærmiljø og levekår. Denne type målkonflikter er forhold som er svært viktig å ta tak i, der blant annet større samarbeid og samspill mellom etater må prioriteres.

Litteraturliste

- Ammerud – omdømme og levekår*. Nullpunktsmåling for områdeløft Ammerud. COWI 2013.
- Andersen, B. (2009) *Evaluering av URO – et kriminalitetsforebyggende prosjekt i Oslo i regi av Oslo Røde Kors*. Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Andersen, B. (2012) ”Oslo gettoiseres” i S. Indregård (red.) *Motgift. Akademisk respons på den nye høyreekstremismen*. Oslo: Flamme Forlag & Forlaget Manifest
- Andersen, B. (2014). *Westbound and Eastbound. Managing Sameness and the Making of Separations in Oslo*. Universitetet i Oslo, Oslo.
- Andersen, B. & Biseth, H. (2013). “The Myth of Failed Integration: The Case of Eastern Oslo”. *City and Society*. 25(1), 5-24
- Andersen, B., Røe, P. G., & Sæter, O. (2015). ”Trust and distrust in Oslo: Examining the relationship between the ideals of urban policy and (re)actions and ideals of citizens”. I E. Righard, M. Johansson, & T. Salonen (red.), *Transformations of Scandinavian Cities – Nordic Perspectives on Urban Marginalization and Social Sustainability*. Lund: Nordic Academic Press
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Rosten, M. G. (2015). *"Nest siste stasjon, linje 2" - Sted, tilhørighet og unge voksne i Groruddalen*. Universitetet i Oslo, Oslo.

-
- Ruud, M. E., Brattbakk, I, Haug E., Nordlund. K og Fredriksen, O. F (2005) *Jessheim i vekst – ungdom. Møteplasser og byutvikling*. Prosjektrapport 387. Oslo: Byggforsk.
- Ruud, M.E, J. Holm-Hansen, V. Nenseth og A. Tønnesen (2011) *Midtveisevalueringen av Groruddalsatsingen*. Samarbeidsrapport NIBR /TØI.
- Ruud, M.E & Vestby, G.M (2011) *Utviklingen av Søndre Nordstrand. Deltakelse og medvirkning fra innbyggerne*. NIBR-rapport 2011:19. Oslo: NIBR.
- Ruud, M.E. (2015) Stedskonstruksjoner og stedstilknytning i boligområder under endring. I: M. Aure, N. G. Berg, J. Cruickshank & B. Dale (Red.) *Med sans for sted. Nyere teorier* (s. 149-165). Bergen: Fagbokforlaget.
- Vestby, G. M og K. Johannessen (2010) «*Vi ber på Ammerud*» - *felleskap og skillelinjer i et lokalsamfunn i Groruddalen*. NIBR-rapport 2010:29. Oslo: NIBR
- Vestby, G. M (2015) Stedsutviklingens råstoff og resultat: Funksjonelle og emosjonelle relasjoner mellom mennesker og steder. I: M. Aure, N. G. Berg, J. Cruickshank & B. Dale (Red.) *Med sans for sted. Nyere teorier* (s. 149-165). Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg

Respondentenes etniske bakgrunn og fordeling etter borettslag og boligtyper.

Etnisk bakgrunn

I surveyen har personer med bakgrunn fra 51 nasjoner svart. Surveyen kunne besvares på norsk, engelsk, polsk, somali, tyrkisk, urdu, persisk og arabisk. Hele 96,7 prosent valgte å besvare på norsk, mens 27 respondenter (3,3 %) valgte et av de syv øvrige språkene. Polsk ble hyppigst valgt (1,2 %), fulgt av engelsk og urdu (begge 0,6 %), mens de øvrige språkene ble valgt av svært få.

Av de 155 som har oppgitt at de er født utenfor Norge har 121 respondenter oppgitt sitt fødeland. De fire største gruppene er fra Pakistan (15), Polen (12), Sverige (11) og Sri Lanka (8).

Av de 223 som har oppgitt at begge foreldrene deres er født utenfor Norge har 167 oppgitt hvilket land foreldrene kommer fra. Blant disse kommer den klart største gruppen av etterkommere fra Pakistan (35), fulgt av Sri Lanka (16) og Polen (12). Deretter følger Somalia, Marokko, Iran, Sverige, Danmark, Bosnia og Afghanistan.

Borettslag og ulike boligtyper

1829 av de 2002 blokkleilighetene i Ammerud delbydel befinner seg i et av de fem store borettslagene på Ammerud. Disse fem med antall boliger, og antall og andel svar, er vist i tabell A.

	Antall leiligheter	Antall svar	Andel svar, %
Ammerudlia (fire høyblokker)	984	210	21,3
Ammerudkollen Borettslag	319	64	20,1
Ammerudsletta borettslag	256	52	20,3
Ammerudenga borettslag (Bananblokka)	164	47	28,7
Ammerudfaret (S-blokka)	106	21	19,8
	1829	394	21,5

Tabell A. Antall leiligheter, og antall og andel svar, fra de fem store borettslagene som omfatter de fleste blokkleilighetene på Ammerud.

Vi kan ikke vite sikkert om flere fra samme bolig har besvart undersøkelsen, men hvis vi går ut fra at hvert svar representerer hver sin bolig er gjennomsnittlig svarprosent for de fem borettslagene på 21,5 prosent (varierer fra 20 til 29 prosent, tabell A.). Dermed har oppslutningen om undersøkelsen vært relativt god i disse borettslagene som utgjør områdeløftets kjerneområde.

Vi har også sett på sammenhengen mellom fordelingen av boliger og svar på de ulike boligtypene (tabell B). Dette viser at selv om vi har sett at oppslutningen var relativt god fra blokkområdene, så var den enda bedre fra eneboligene og de andre småhustypene.

Boligtype	Alle boliger på Ammerud		Svar i surveyen etter boligtype	
	Antall boliger	Andel boliger, %	Antall svar	Andel svar, %
Blokk	2002	64,4	425	53,7
Rekkehus/ tomannsbolig/ atriumhus	624	20,1	219	27,7
Enebolig	225	7,2	140	17,7
Annet	256	8,2	7	0,9
Total	3107	100	791	100

Tabell B. Fordelingen av boligtyper for alle boliger på Ammerud og etter svarene i surveyen.

Mens 64 prosent av boligene på Ammerud er blokkleiligheter viser tabell B at 54 prosent av respondentene oppgir å bo i blokkleilighet.

Summerer vi opp samtlige personer som bor i de husholdningene vi har fått svar fra utgjør disse nesten 2400 beboere. Dette anslaget er antagelig noe høyt siden vi kan anta at flere fra samme hushold kan ha deltatt i undersøkelsen. Likevel viser det at de nesten 800 som selv har besvart undersøkelsen kan sies å representere et betydelig høyere antall av beboerne gjennom sine familiemedlemmer.

Spørreundersøkelse til alle som bor på Ammerud

Hvordan trives du på Ammerud? Hva er bra og hva kan bli bedre? Har du opplevd noen endringer de siste årene? Groruddalssatsingen og Bydel Grorud har de siste fem årene satset spesielt på tiltak for å gjøre Ammerud til et enda hyggeligere, tryggere og bedre sted å bo og være. Vi ønsker å vite hva du som bor i området er opptatt av og hvordan du opplever situasjonen nå.

Svarene dine er viktig for oss og vil påvirke hvordan bydelen jobber framover. Svarer du på undersøkelsen kan du også delta i trekningen av 5 gavekort (valgfritt) ved å følge en link til slutt i undersøkelsen. Det tar ca. 7-15 min å besvare spørsmålene. Alle data blir behandlet anonymt.

Dersom du har spørsmål knyttet til gjennomføringen av undersøkelsen kan du kontakte Bydel Grorud ved Mari Tharaldsen på e-post mari.tharaldsen@bgr.oslo.kommune.no.

Takk for hjelpen!

Hilsen Bydel Grorud og Områdeløft Ammerud

1) Hvilket kjønn er du?

Mann Kvinne

2) * Er du 13 år eller eldre?

Ja Nei

3) * Bor du på Ammerud?

Ja Nei

4) * Hvis du er yngre enn 13 år eller ikke bor på Ammerud faller du utenfor målgruppen for denne undersøkelsen. Takk for din deltakelse!

Avslutt undersøkelsen

5) * Hvor gammel er du? Oppgi alder i antall år:

Velg alternativ (nedtrekksgardin med tall fra 13 til 90 år og eldre)

6) * Hvilken type bolig bor du i?

Blokk Rekkehus Enebolig Annet, spesifiser:

8) Eier eller leier dere boligen du/dere bor i?

Eier (borettslag, sameie, privat eie) Leier Vet ikke

9) * Hvor mange bor i boligen din?

1 - jeg bor alene

2

3

4

5

6 eller flere

10) * Har du barn under 18 år som fortsatt bor hjemme?

Ja Nei

11) * Er du født i Norge?

Ja Nei, vennligst spesifiser fødeland: Ønsker ikke å besvare

12) * Er begge dine foreldre født i Norge?

Ja - Kun én av dem - Ønsker ikke å svare - Nei, spesifiser fødeland

13) * Hvor mange år har du bodd på Ammerud?

Under 1 år

1-3 år

4-10 år

Mer enn 10 år

Har bodd her hele livet

14) * Regner du med å bo på Ammerud i mange år fremover?

Ja, jeg har ingen planer om å flytte

Nei, jeg ønsker å flytte

Ønsker ikke å svare

Vet ikke

15) * Hvorfor flyttet du til Ammerud? Oppgi de 3 viktigste årsakene.

Jeg ville tilbake til oppvekststedet mitt

Jeg synes boligprisene var gunstige her

Jeg fant en bolig med gode kvaliteter her

Jeg har familie og/eller venner her.

Jeg hadde hørt mye bra om Ammerud / blitt anbefalt av andre

Området har en mangfoldig og sammensatt befolkning

Området er barnevennlig

Området har gode barnehager og skoler

Gode uteområder (parker, torg, osv.)

Nærhet til marka

Sentralt/nært sentrum

Godt kollektivtilbud

Annet, spesifiser:

16) * Hva vil du si er det beste ved å bo på Ammerud? Oppgi de 3 viktigste forholdene.

Jeg føler meg trygg her

Jeg kjenner naboene mine

Jeg blir sett og godtatt

Noen stiller alltid opp når jeg trenger det

Jeg trives i det flerkulturelle miljøet

Godt sted å vokse opp

Gode skoler

Gode barnehager

Godt fritidstilbud

Nærhet til Marka

Sentralitet/nærhet til Oslo sentrum

Godt kollektivtilbud

Annet, spesifiser:

17) * Hvorfor regner du ikke med å bo på Ammerud i mange år fremover? Kryss av ved de aktuelle svarene. Flere valg mulig.

Ønsker å bo nærmere sentrum

Ønsker å bo lenger bort fra byen

Jeg skal begynne med skole/studier/jobb et annet sted

Boligprisene er for høye

Finner ikke den type bolig som jeg vil ha her (størrelse, bakkeplan, osv.)

Dårlig bomiljø

Utrygghet

Jeg vil ikke at mine barn skal gå på skole her

Det bor for få etnisk norske her

Det bor for mange med sosiale problemer her

Ønsker ikke å svare

Annet, spesifiser:

18) * Hender det at du føler deg utrygg på Ammerud?

Ofte – Av og til – Sjelden – Aldri

19) * Hvor på Ammerud hender det at du føler deg utrygg? Kryss av ved aktuelle svar. Flere valg mulig.

Undergangen i Grorudparken

Undergangen under Trondheimsveien (avkjøringen til Ammerud)

Ammerudtunnelen (undergang under t-banelinja nær Ammerud T-banestasjon)

Undergang under Grorud T-banestasjon

Langs gang- og sykkelveier på Ammerud

Uteområder der jeg bor

Langs veier med mye trafikk

På skolen

Hjemme

I oppgangen eller fellesarealer i blokka der jeg bor

Annet, spesifiser:

20) * Hva er de to viktigste grunnene til at du noen ganger føler deg utrygg på Ammerud? Velg de 2 viktigste.

Dårlig belysning på gang- og sykkelveier

Trafikk på veiene

Hærverk og forsøpling

Mobbing

Vold

Ubehagelig atferd fra andre

Sosialt belastende miljø blant andre beboere

Ønsker ikke å svare

Annet, spesifiser:

21) * Hvor ofte benytter du eller andre du bor sammen med følgende steder på Ammerud?

Ofte – Av og til – Sjelden – Aldri

Ammerud aktivitetssenter (Ammerudklubben)

Ammerudhjemmet

Tur- og skiløyper i Marka

Badevann i Marka

Idrettsanlegg

Ammerudtunnelen

Ammerudgymsen

Grorudparken (grøntområde langs Alnaelva)

Felles uteområder der du bor

Lekeplasser

Gang- og sykkelveier

22) * Hva synes du om følgende steder og tilbud på Ammerud?

Veldig bra – Bra – Tilfredsstillende – Dårlig – Veldig dårlig – Ingen formening

Nabolaget mitt

Barnehager på Ammerud

Aktivitets- og fritidstilbud for barn og unge

Aktivitets- og fritidstilbud for voksne

Ammerudgymsen

Ammerudtunnelen

Grorudparken (grøntområde langs Alnaelva)

Felles uteområder der du bor

Gang- og sykkelveier

23) Hvorfor benytter du/eller dine barn ikke Ammerud aktivitetssenter (Ammerudklubben)? Spørsmålet går til deg som enten er 13 til 18 år, eller har barn som er i målgruppen til Ammerudklubben (9 til 18 år)

24) Hvilke av aktivitetene nedenfor deltar du i på fritiden?

Angi om aktivitetene foregår i eller utenfor bydelen. Flere valg mulig.

Lokalt i bydelen - Utenfor bydelen

Uorganiserte aktiviteter (trening utenfor lag, trillegrupper, band, sykkelklubb, klatrer etc.)

Organiserte aktiviteter (faste samlingstidspunkter, f.eks. idrettslag, korps, dans etc.)

Religion- og livssynsorganisasjoner

Politisk parti

Ideelle organisasjoner (non-profit)

Innvandrerorganisasjoner

Foreldreutvalg i skole eller barnehage

Sameie/borettslag/velforeninger

Følger opp barna i deres aktiviteter

Annet

Jeg driver ikke med noe spesielt på fritiden

25) Hvorfor deltar du ikke i aktiviteter i bydelen på fritiden? Velg den viktigste årsaken.

Har ikke tid

Er ikke interessert

Kjenner ikke til aktiviteter jeg ønsker å delta i

Jeg har ikke råd

Annet, spesifiser:

26) * Hva er den viktigste grunnen til at du deltar i én eller flere av disse aktivitetene?

Jeg ønsker å gi noe tilbake til mitt lokalsamfunn

Jeg er interessert i disse aktivitetene

Det er sosialt og hyggelig

Det er forventet at jeg skal stille opp

Annet, spesifiser:

27) Hvordan kommer du deg vanligvis til og fra disse aktivitetene?

Går

Sykler

Reiser kollektivt

Kjører selv

Bli kjørt av noen i familien

Sitter på med andre

Annet, spesifiser:

28) Hvilke(n) av aktivitetene under deltar dine/ditt barn i på fritiden? Velg de aktuelle aktivitetene. Flere valg mulig.

Lokalt i bydelen – Utenfor bydelen

Uorganiserte aktiviteter (trening utenfor lag, trillegrupper, band, sykkelklubb, klatrer etc.)

Organiserte aktiviteter (faste samlingstidspunkter, f.eks. idrettslag, korps, dans etc.)

Religion- og livssynsorganisasjoner

Politisk parti

Ideelle organisasjoner (non-profit)

Innvandrerorganisasjoner

Annet

De deltar ikke i aktiviteter på fritiden

29) Hvordan kommer dine/ditt barn seg vanligvis til og fra disse aktivitetene?

Går

Sykler

Reiser kollektivt

Kjører selv

Blir kjørt av noen i familien

Sitter på med andre

Annet, spesifiser:

30) I hvilken grad synes du at Ammerud som nabolag har endret seg de siste årene? Ta stilling til følgende påstander om mulige endringer i Ammerud som nabolag.

Helt enig – Litt enig – Litt uenig – Helt uenig – Vet ikke

Ammerud har fått flere møtesteder hvor jeg treffer andre beboere

Flere beboere engasjerer seg og deltar i aktiviteter

Jeg bruker uteområdene mer aktivt enn før (parker, torg, lekeplasser, marka, osv.)

Jeg trives dårligere på Ammerud nå enn før

Ryktet til Ammerud har blitt dårligere blant dem som ikke bor her

Jeg er blitt stoltere av å bo på Ammerud enn før

Jeg føler meg mer utrygg enn før

31) * Hvordan er ditt totalinntrykk av Ammerud?

Veldig bra – Bra – OK – Dårlig – Veldig dårlig

32) Har du noen kommentarer til selve undersøkelsen eller andre opplysninger du ikke har kunnet angi i skjemaet?

Takk for din deltakelse!

Dersom du ønsker å være med i trekningen av 5 gavekort trenger vi din kontaktinformasjon slik at vi kan kontakte deg om du er en av de heldige vinnerne. For å være med i trekningen ber vi deg følge linken under for å fylle inn navn og adresse.

...

NB: Ditt navn og adresse kan ikke knyttes til svarene du har gitt tidligere i undersøkelsen og vil kun bli benyttet for å trekke en vinner av konkurransen!